The background of the image shows a group of Cossacks on horseback, silhouetted against a bright, hazy sunset or sunrise. They are holding long poles with flags, and the scene is filled with a warm, golden light. The overall mood is historical and heroic.

*«Тієї слави козацької
повік не забудем...»*

Підготувала Ложешник А. С.

14 жовтня православні віруючі здавна святкують день Покрови Пресвятої Богородиці. Цей день був знаковим і для козаків. Саме 14 жовтня на Запорозькій Січі, яка була політичним центром козацької республіки, обирали кошового отамана, який мав широкі урядові повноваження. Під його керівництвом козаки захищали рідний край від загарбників, він проводив міжнародні переговори від імені народу, вирішував глобальні питання, що стосувалися загального розвитку держави.

Козаки вірили, що свята Покрова охороняє їх, а Пресвяту Богородицю вважали своєю заступницею і покровителькою. Не даремно під час існування Гетьманщини були поширені ікони «Козацька Покрова», де під заступництвом Пресвятої Богородиці малювали портрети гетьманів та козацьких старшин. Віра була настільки щирою, що передавалась з покоління в покоління, надаючи святові козацького змісту, тому свято й отримало іншу назву – Козацька Покрова.

З недавніх пір свято Покрови в Україні відзначають як День українського козацтва, як данину всім козакам, що зробили величезний внесок у формування української народності та досягнення Україною своєї незалежності; як данину козацтву, що допомогло консолідувати українців в боротьбі проти численних ворогів, які в XV–XVII ст. неодноразово намагалися завоювати українські землі.

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Про День Українського козацтва

Враховуючи історичне значення і заслуги Українського козацтва у ствердженні української державності та суттєвий внесок у сучасний процес державотворення,

постановляю:

Установити День Українського козацтва, який відзначати щорічно 14 жовтня – в день свята Покрови Пречистої Богородиці.

Президент України

Л.КУЧМА

м. Київ,
7 серпня 1999 року
№ 966/99|

14 жовтня є особливим днем в історії та культурі України. В цей день відзначають свята та пам'ятні дні, пов'язані з різними історичними подіями.

Православна церква святкує день Покрови Пресвятої Богородиці.

З 1999 р. згідно з указом президента Леоніда Кучми у свято Покрови відзначають День українського козацтва.

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Про День захисника України

З метою вшанування мужності та героїзму захисників незалежності і територіальної цілісності України, військових традицій і звитяг Українського народу, сприяння дальшому зміцненню патріотичного духу у суспільстві та на підтримку ініціативи громадськості

постановляю:

1. Установити в Україні свято - День захисника України, яке відзначати щорічно 14 жовтня.
2. Визнати таким, що втратив чинність, Указ Президента України від 23 лютого 1999 року № 202.

Президент України

П.ПОРОШЕНКО

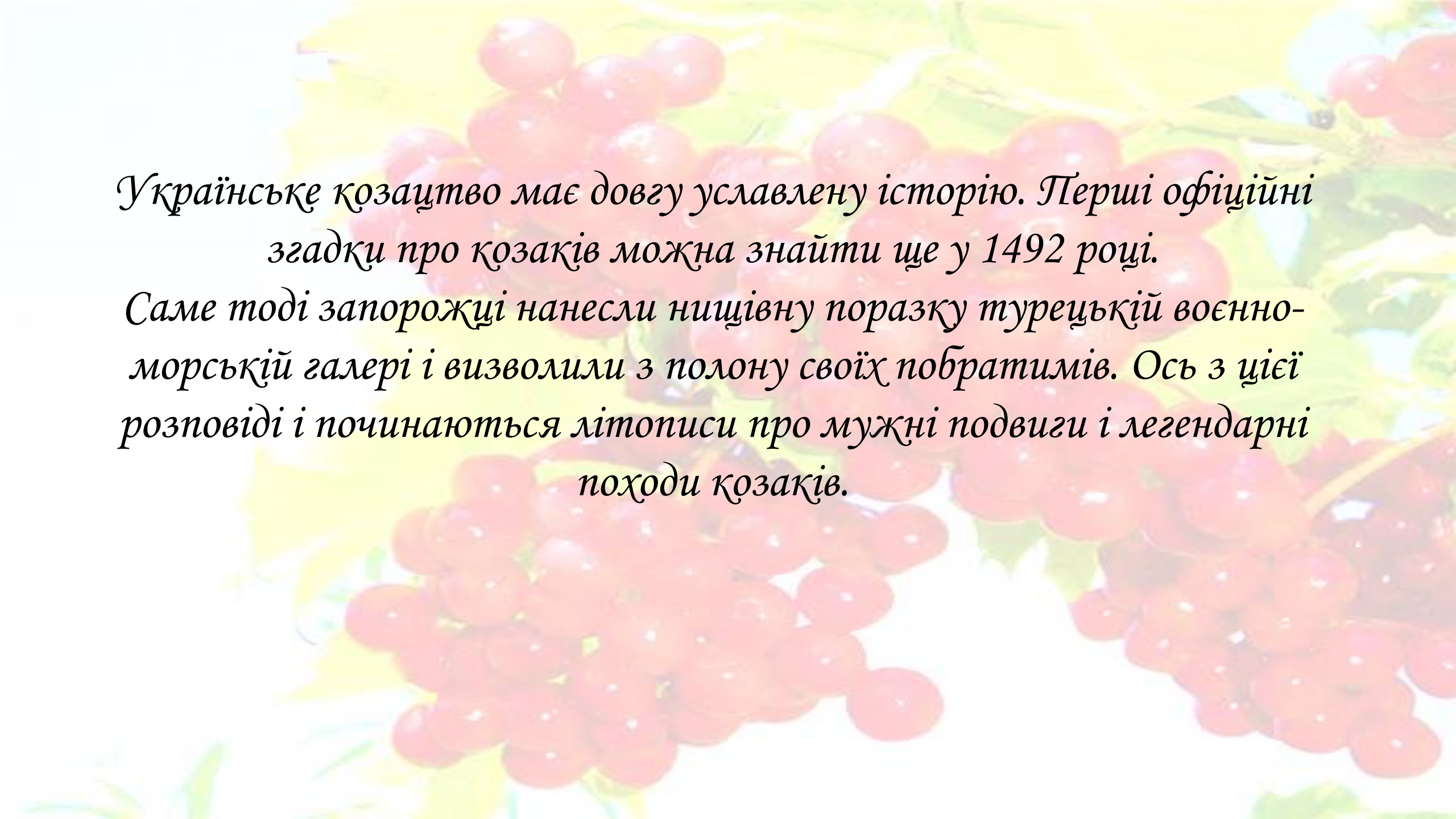
м. Київ

14 жовтня 2014 року

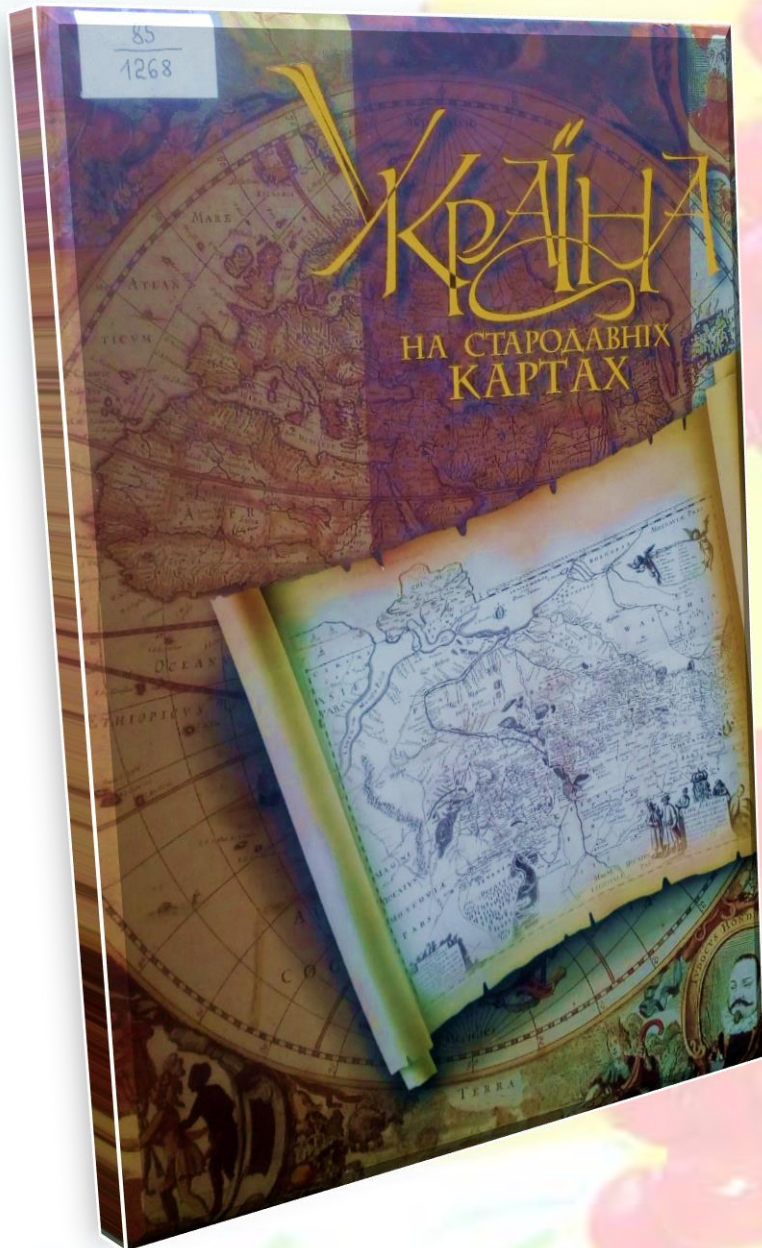
№ 806/2014

Починаючи з 2014 р., 14 жовтня набуло ще одного значення – українці святкують День захисника України.

Експерти з Українського інституту національної пам'яті прийшли до висновку, що це найкращий день для того, щоб вшановувати наших мужніх захисників.

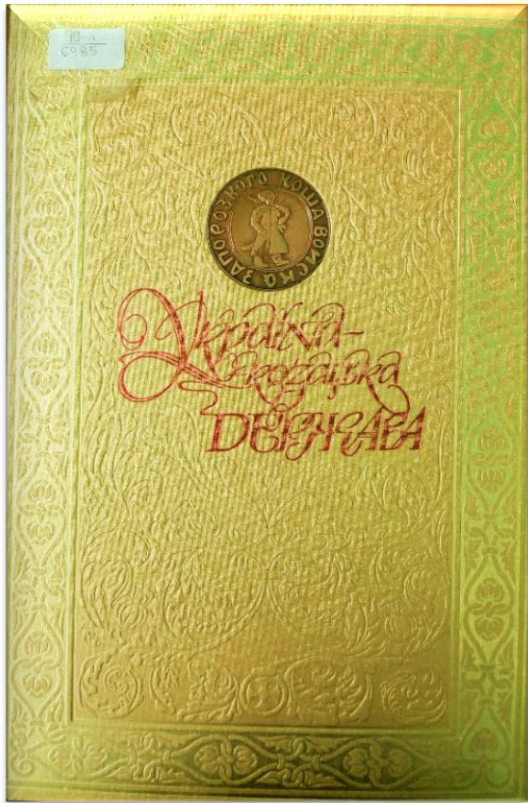
Українське козацтво має довгу уславлену історію. Перші офіційні згадки про козаків можна знайти ще у 1492 році. Саме тоді запорожці нанесли нищівну поразку турецькій воєнно-морській галері і визволили з полону своїх побратимів. Ось з цієї розповіді і починаються літописи про мужні подвиги і легендарні походи козаків.

Вавричин М. Г. Україна на стародавніх картах. Середина XVII - друга половина XVIII ст. : атлас репродукцій / М. Г. Вавричин, Я. Р. Дашкевич, У. Р. Кришталович ; пер. з англ. Л. Герасимчук ; наук. ред. та авт. передм. Р. І. Сосса. – Київ : Картографія, 2009. – 223 с. 85/1268

У виданні розміщено репродукції карт фондів Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника, Наукової бібліотеки Львівського національного університету імені Івана Франка та Центрального державного історичного архіву України.

Україна – козацька держава = ілюстрована історія українського козацтва : у 5175 фотосвітлинах / авт.-упоряд. В. В. Недяк ; наук. ред.: В. О. Щербак, О. К. Федорук. – Миколаїв : ЕММА, 2004. – 1215 с. 79-а/6984

Ucraina terra Cosaccorum : Україна – земля козацька : бібліогр. нарис : наук.-доп. вид. / уклад. О. Шкира ; ред.: А. Шевченко, В. Коцур. – Переяслав-Хмельницький, 2008. – 225 с. 79-а/7565

Видання вміщують матеріали та фотоілюстрації присвячені тематиці козацтва, його розвитку в Україні. В додатках до книг подано цитати про козачину, підібрані зі сторінок довідкових та наукових видань, афоризми гетьманів Богдана Хмельницького, Івана Мазепи і Пилипа Орлика. Також окремо висвітлено питання про археологічні свідчення козацької доби.

Граб'янка Г. Гісторія... Г. Граб'янки. Літопис краткій... / Г. Граб'янка ; упоряд. В. М. Мойсієнко ; відп. ред. В. В. Німчук. – Житомир : НАН Укр, Ін-т укр. мови, 2001. – 277 с. 28-в/2342

До видання увійшли два козацькі літописи: «Гісторія о началі проіменованія козаков...» – скорочена редакція літопису Г. Граб'янки та «Літопис краткій...». Це важливі пам'ятки для вивчення історії мови початку XVIII ст.

До тексту додається передмова, коментарі, іменний та географічний покажчики.

Збірник козацьких літописів : Густинський, Самійла Велички, Грабянки / упоряд.: В. І. Кречотень, В. Шевчук, Р. Іванченко. – Київ : Дніпро, 2006. – 974 с. 79-а/7408

Цей збірник – унікальний корпус козацької історіографії. Він включає в себе 3 козацьких літописи.

Густинський літопис – видатна пам'ятка української історичної прози першої половини XVII ст., що охоплює основні події всесвітньої історії, літописну історію Київської Русі, південно-руських князівств XI–XII ст., Литовської Русі аж до витоків українського козацтва.

Літопис Самійла Величка – монументальніший твір української історико-мемуарної прози XVII–XVIII ст. у 2-х томах. Перший том охоплює події 1648–1659 рр. на Україні. Другий том – продовжує опис подій до 1700 р.

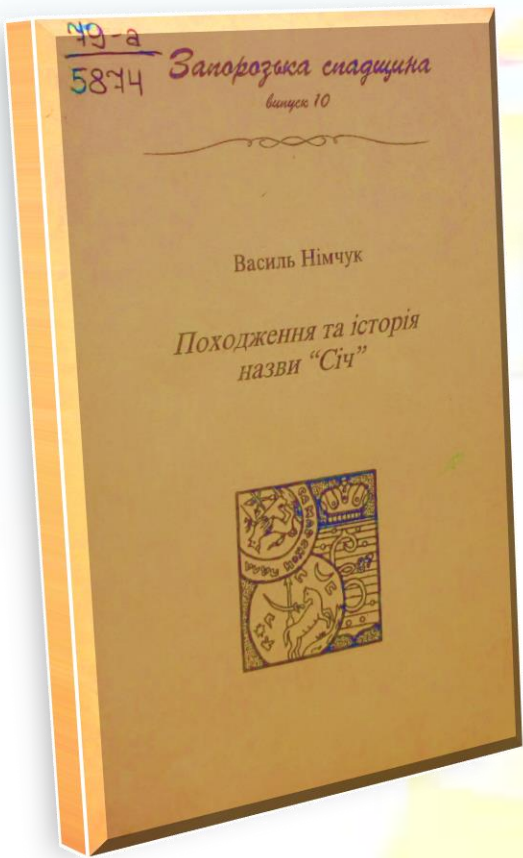
Закінчує збірник Літопис Граб'янки – розповідь про походи та битви козаків XVI–XVII ст.

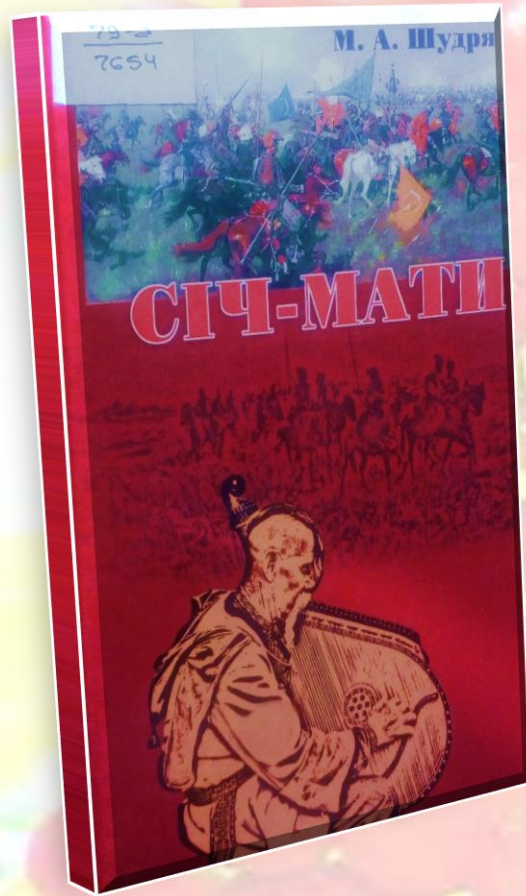

*Козаки в дозорі, козаки в дозорі -
На кургані хортицькім, де гудуть віки,
Гей, на конях здіблених, Пильно, гострозоро
Синь степів пронизують славні козаки.
Може злий ординець з тирси на дорогу
Пінню потаємною раптом промайне?
Може з башти ближньої покликом тривоги
Задимиться вогнище, полум'ям сяйне?..
Козаки в дозорі, козаки в дозорі!..
А вже степ розкрилися, розпросторивсь весь.
Ой Дніпрові зорі, живодайні зорі,
Ой заграви доменні - сяйво до небес!
А бекет козацький той, прозира простори
Од нових ординців сторожить він шлях,
На кургані хортицькім
Козаки в дозорі, козаки в дозорі
У віках!*

В. Омельченко

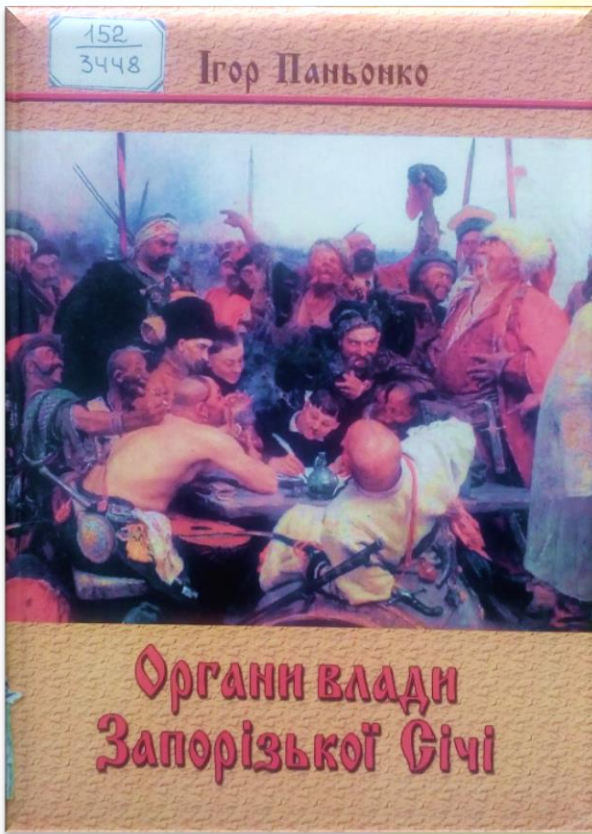
Німчук В. В. Походження та історія назви «Січ» / В. В. Німчук. – Запоріжжя : Тандем-У, 1999. – 84 с. – (Запорозька спадщина, вип. 10). 79-а/5874

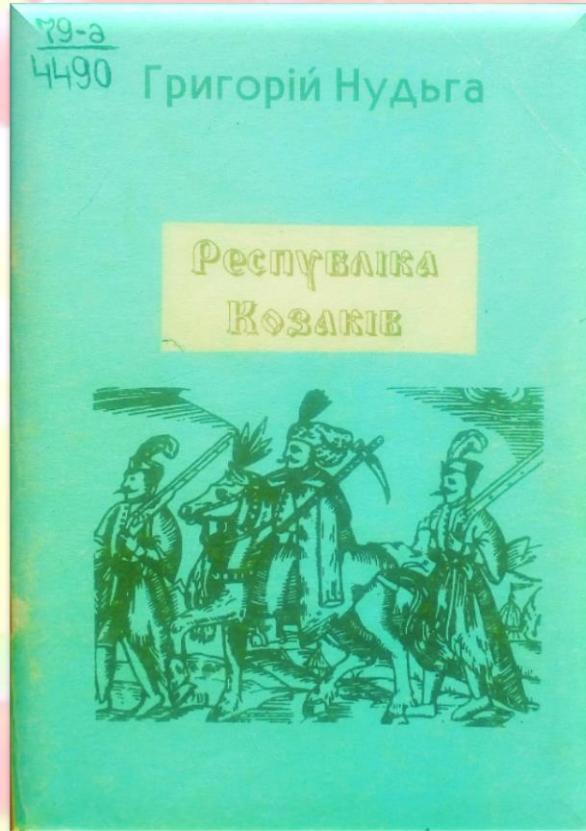
Шудря М. А. Січ – мати / М. А. Шудря. – Київ : Елібре, 2008. – 559 с. 79-а/7654

Книги складаються зі спогадів вчених, хроністів, іноземців про запорозьких козаків. Також розміщено розповіді історично відомих і маловідомих українців, про побут, звичаї, подвиги й звитягу козаків та їхніх гетьманів.

Окреме питання у виданнях присвячується розповідям іноземців про військове життя та битви козаків із татарами. Розміщені також у виданнях і легендарно-історичні оповідки про козаків та видатних ватажків.

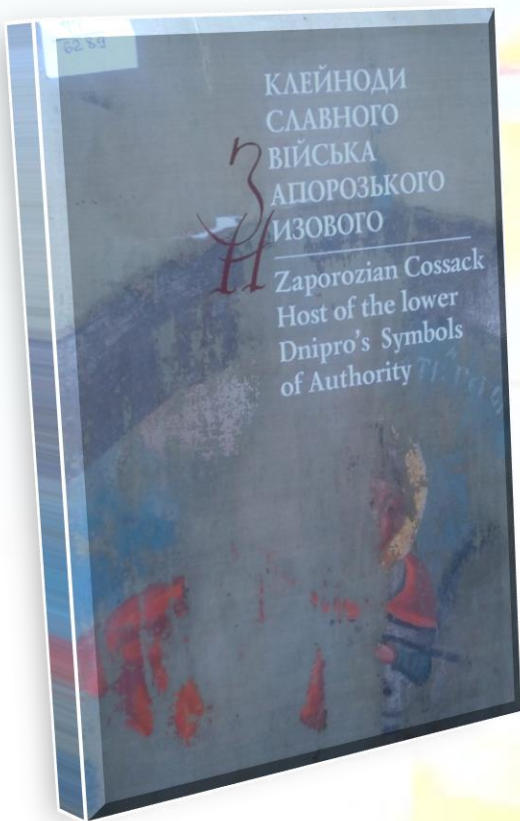
Паньонко І. М. Органи влади Запорізької Січі / І. М. Паньонко. – Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2006. – 143 с. 152/3448

Нудьга Г. Республіка козаків (Середньовічна Європа про Січ та козаків) / Г. Нудьга. – Б. м., 1992. – 112 с. 79-а/4490

У монографіях на підставі документального матеріалу досліджується одне з яскравих історичних явищ України – Запорізьке козацтво.

Розкрито історіографію проблеми, досліджено закономірності формування та діяльності органів влади Запорізької Січі.

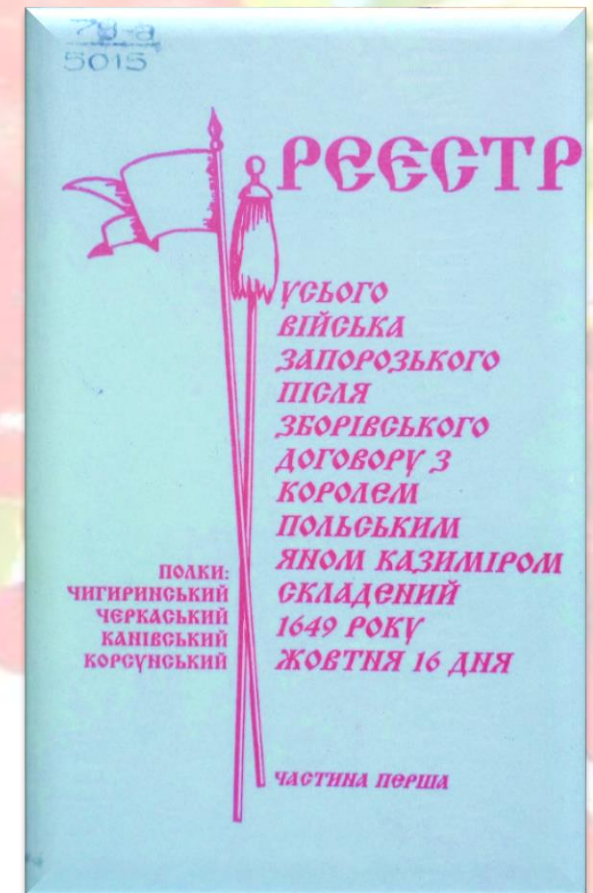

Савчук Ю. К. Клейноди Славного Війська Запорозького Низового (музейні студії) / Ю. К. Савчук ; гол. редкол. В. А. Смолій. – Київ : НАН Укр., Ін-т історії України, 2007. – 92 с. 77/6289

Вперше, на широкому колі джерельного матеріалу із залученням унікальних пам'яток низки вітчизняних та зарубіжних музеїв (Росії, США), автор простежує історичну долю національних реліквій – клейнод Славного Війська Запорозького Низового.

Реєстр усього Війська Запорозького після Зборівського договору з королем польським Яном Казиміром складений 1649 року, жовтня 16 дня й виданий по достеменному виданню О. М. Бодянським. – Київ : Козаки, 1994. – 196 с. 79-а/5015

У виданні опублікований Реєстр Війська Запорозького низового. Даний документ відображає визначає число полків, які на той час були на Україні. В книзі подається перелік всіх прізвищ козаків Війська Запорозького.

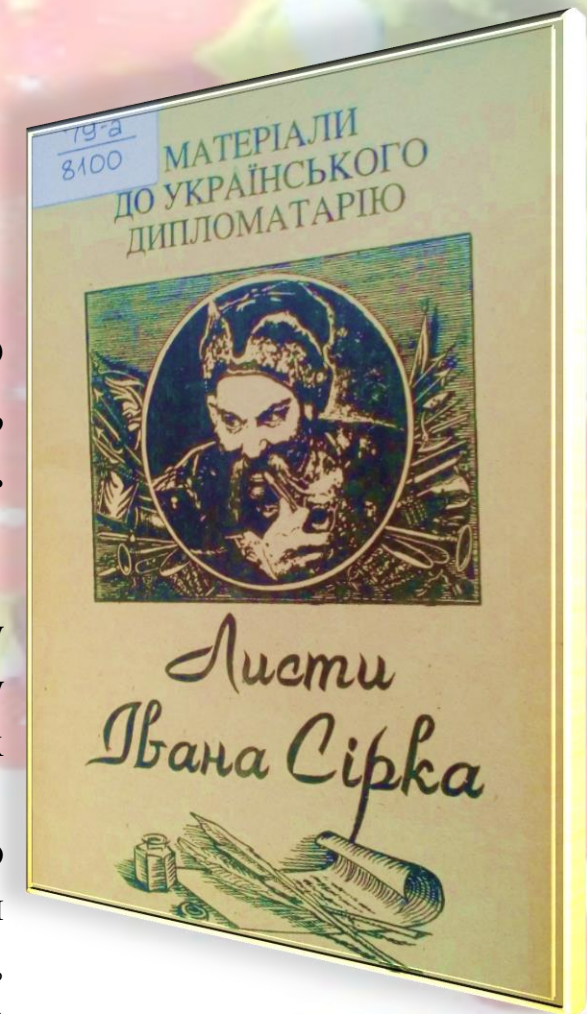
Яворницький Д. І. Іван Дмитрович Сірко, славний кошовий отаман війська запорозьких низових козаків / Д. І. Яворницький ; пер. з рос. В. Л. Чуйко ; авт. передм. Г. Я. Сергієнко. – Дніпропетровськ : Промінь, 1990. – 190 с. 79-а/4293

Робота Дмитра Івановича Яворницького присвячена дослідженню життя та подвигів легендарного кошового отамана Запорізької Січі – Івана Дмитровича Сірка.

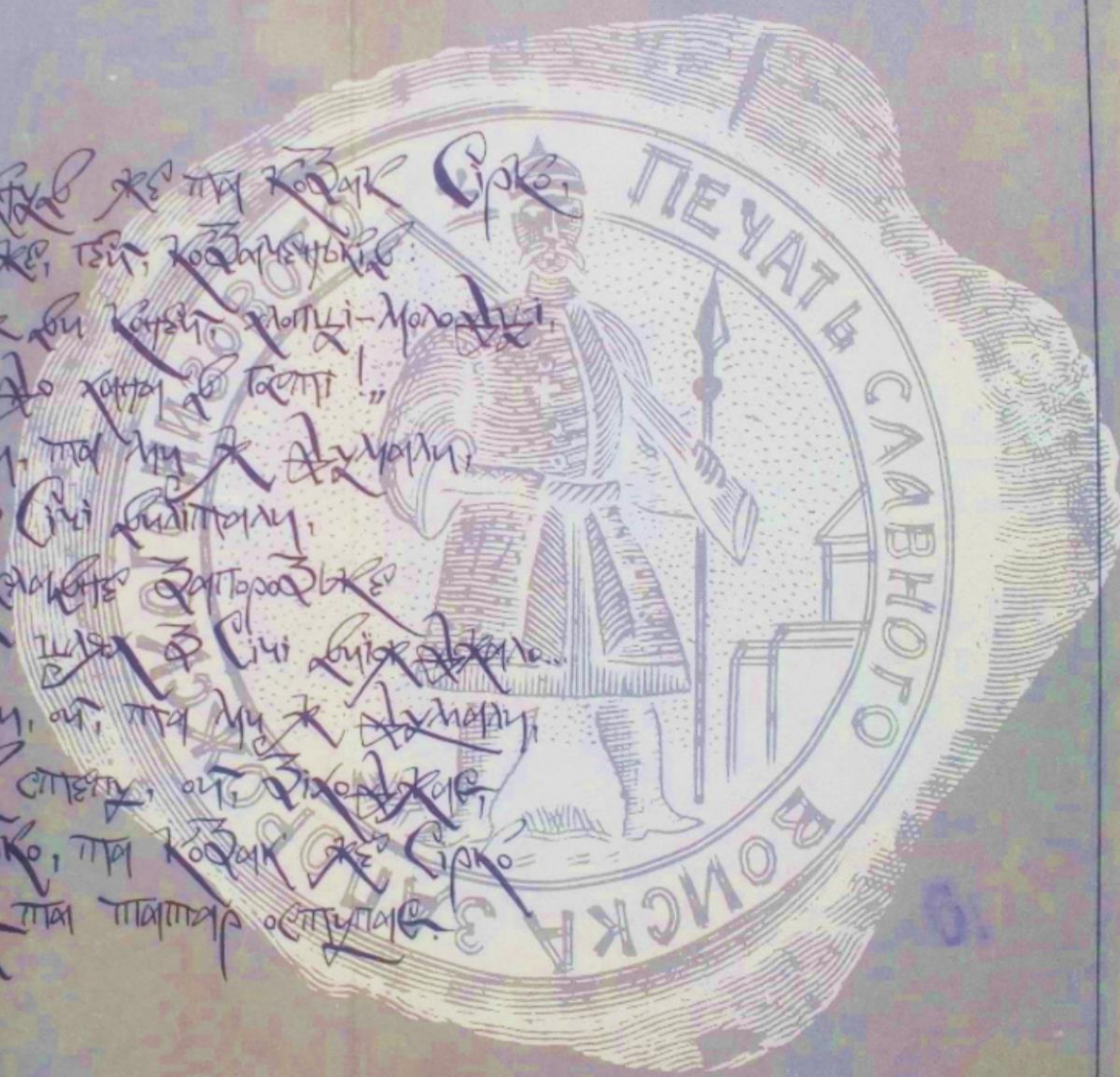
Сірко І. Д. Листи Івана Сірка : матеріали до українського дипломатарію / І. Д. Сірко ; уклад.: Ю. А. Мицик, М. В. Кравець ; ред. Л. Я. Демченко. – Київ, 1995. – 82 с. 79-а/8100

Публікація відкриває серію археографічних видань, які в кінцевому підсумку мають на меті створення фундаментального й максимально повного корпусу документів керівників Української Держави XVII–XVIII ст. (гетьманів, кошових отаманів, генеральної старшини).

У виданні публікуються всі відомі на сьогодні листи видатного політичного діяча України XVIII ст. – Івана Сірка. Наведені документи є важливим історичним джерелом, яке проливає світло на історію України доби Руїни, історію запорізького козацтва, в тому числі й на біографію самого кошового отамана.

II α αι, ηκ ρουκταυ ρε παρ κοδακ σιρκο.
II α αι, ηκ ρουκταυ ρε, τειν, κοδακταυ ρε.
" II α αι ρουκταυ ρε ηκ ρουκταυ ρε, ρουκταυ ρε, ρουκταυ ρε.
II α αι ρουκταυ ρε ηκ ρουκταυ ρε, ρουκταυ ρε, ρουκταυ ρε.
Τειν, παρ ηκ ρουκταυ ρε, παρ ηκ ρουκταυ ρε.
III ο παρ ρουκταυ παρ ηκ ρουκταυ ρε.
II α αι ρουκταυ ρε ηκ ρουκταυ ρε, ρουκταυ ρε, ρουκταυ ρε.
II α αι ρουκταυ ρε ηκ ρουκταυ ρε, παρ ηκ ρουκταυ ρε.
III ο παρ ρουκταυ ρε, παρ ηκ ρουκταυ ρε.
II α αι ρουκταυ ρε, παρ ηκ ρουκταυ ρε.
II α αι ρουκταυ ρε ηκ ρουκταυ ρε, παρ ηκ ρουκταυ ρε.
II α αι ρουκταυ ρε ηκ ρουκταυ ρε, παρ ηκ ρουκταυ ρε.

19

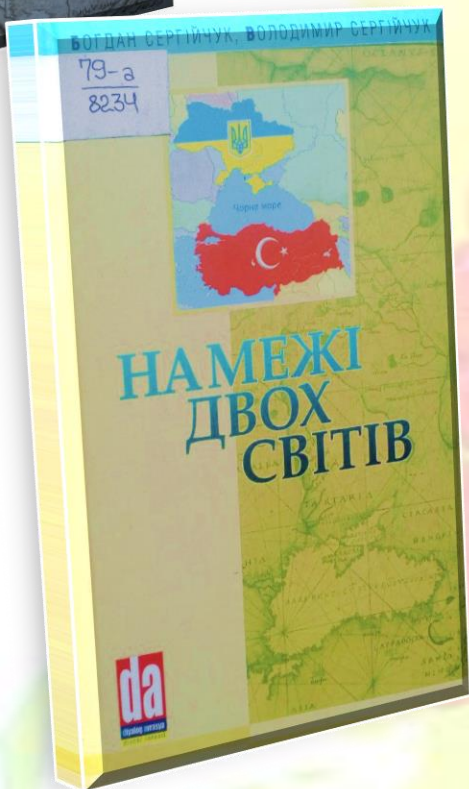
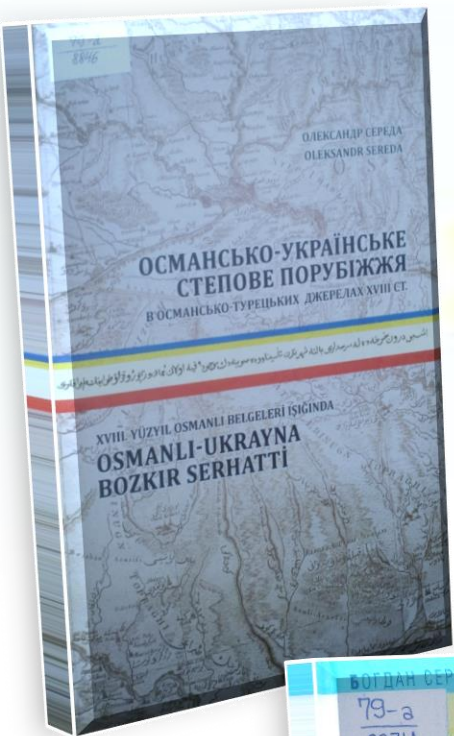
Серета О. Г. Османсько-українське степове порубіжжя в османсько-турецьких джерелах XVIII ст. = XVIII. yuzuyil Osmanli Belgeleri Isiginda Osmanli-Ukrayna Bozkir Serhatti / О. Г. Серета ; наук. ред.: К. Бейділлі, О. А. Бачинська ; ред. пер.: М. Каліцин, Н. Е. Хаджисаліхоглу. – Одеса : Астропринт, 2015. – 311 с. 79-а/8846

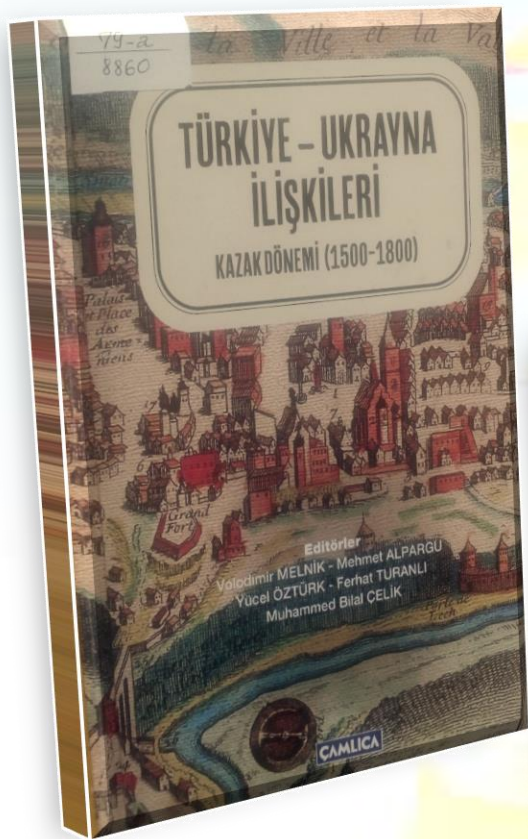
В історико-документальному дослідженні вперше запропоновано широке коло османсько-турецьких джерел з історії Півдня України. Зокрема, залучено понад тридцять різних за обсягом і змістом османських документів, які дають можливість відтворити уявлення про османсько-українські взаємини початку XVIII ст.: долю козацтва під османсько-кримською протекцією; заселення і міграційні процеси в Буго-Дністровському межиріччі; адміністративно-територіальні утворення Очаківської землі; широке коло соціально-економічних аспектів життєдіяльності населення регіону.

Сергійчук Б. В. На межі двох світів. Українсько-турецькі відносини в середині XVI - на початку XXI ст. / Б. Сергійчук, В. Сергійчук. – Київ : Сергійчук М. І., 2012. – 319 с. 79-а/8234

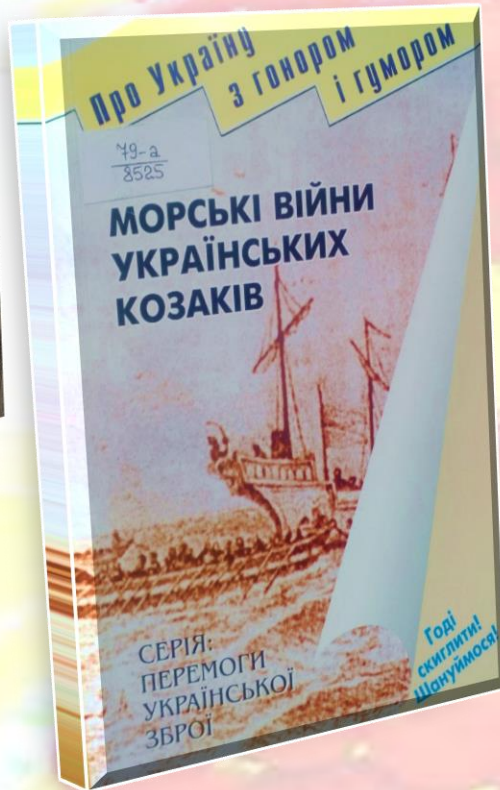
У книзі аналізується перебіг українсько-турецьких відносин з середини XVI ст., коли засновник першої Запорізької Січі на Хотині князь Дмитро Вишневецький здійснив перший візит до Османської Порти.

Наводяться також факти численних контактів між Україною і Туреччиною на міждержавному рівні у добу козацтва, УНР і новітньої української державності.

Uluslararası Türkiye - Ukrayna İlişkileri Sempozyumu. Kazak Dönemi (1500-1800) : Bildiriler = Взаємини між Україною та Туреччиною. Козацька Доба (1500-1800) : Наукові записки Міжнародної наукової конференції. – Istanbul : Samlica, 2015. – 814 с. 79-a/8860

Брехуненко В. А. Морські війни українських козаків / В. А. Брехуненко. – Київ : Наталія Брехуненко, 2007. – 78 с. – (Про Україну з гонором і гумором). 79-a/8525

У виданнях основна увага звертається на одну з славетних сторінок українського військового мистецтва – морські війни українських козаків. Описано особливості мореплавання у козацькі часи по Чорному та Азовському морях, розвиток козацького флоту та морські битви козаків з турецьким флотом. Показана роль козацького флоту у російсько-турецьких війнах кінця XVII – початку XIX ст.

Особлива увага звертається на військове мистецтво козаків та козацькі морські походи на турецькі міста-фортеці Стамбул, Очаків, Білгород, Кілію, Ізмаїл, Керч, Сіноп, Трапезунд та ін.

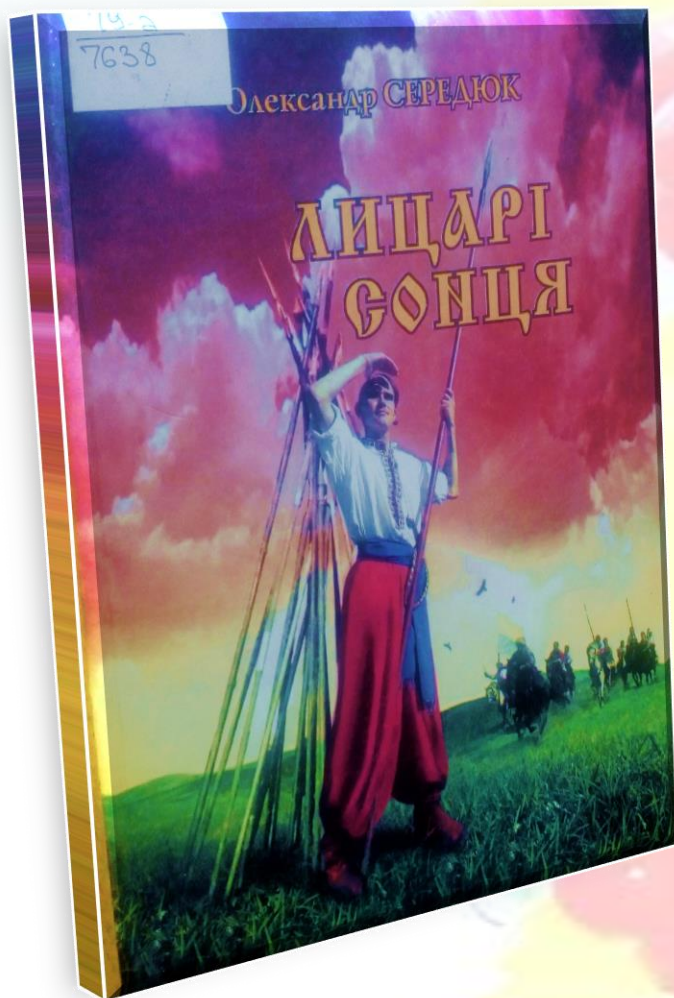
Яворницький Д. І. Вольності запорозьких козаків / Д. І. Яворницький ; пер. з рос. О. В. Завгородня. – Дніпропетровськ : Січ, 2002. – 359 с. 79-а/6878

Історико-топографічний нарис вольностей запорозьких козаків помітний з-поміж численних праць всесвітньо відомого історика, археолога, краєзнавця та письменника академіка Дмитра Івановича Яворницького (1855–1940).

Дана книга не втрачає своєї актуальності вже більше століття. Вперше, дослідження було опубліковано вченим у Санкт-Петербурзі у 1898 р. та водночас вразило весь науковий світ детальним, скрупульозним викладом поданого матеріалу. У 2002 р. було вперше перевидано книгу українською мовою.

Особливістю нарису і до сьогодні залишаються, розміщені в додатках оригінали справ, що були знайдені автором в сімейних архівах дворян Катеринославщини.

Середюк О. М. Лицарі Сонця : історичний нарис / О. М. Середюк. – 2-е вид., допов. і перероб. – Луцьк : Волин. обл. друк., 2008. – 474 с. 79-а/7638

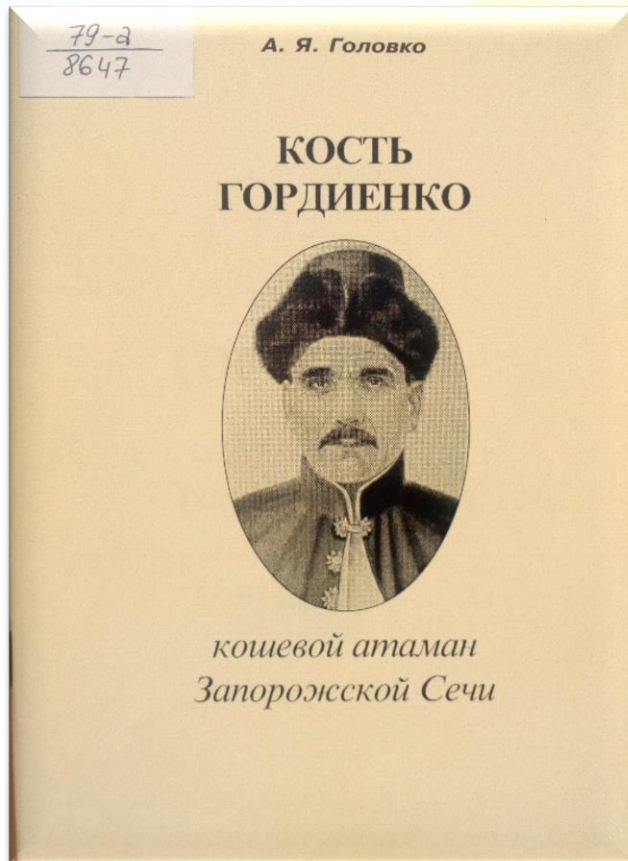
У лицарському поклоні перед портретом українського козака, що експонується в Музеї історії сільського господарства Волині, шанобливо схилив голову гість з далекої Японії – Шихан Масахіко Танака. Що змусило знаменитого спортсмена стати на коліно перед образом січовика?

Відповідь дає книга і не тільки на це запитання, але й на ряд інших: хто такі козаки? Які їх звичаї та обряди? Якою була їх бойова підготовка, адже козаків запрошували, як спецвійська, у різні європейські країни.

Ключова постать книги – козак, який уособив український ідеал чоловіка-воїна, що прагнув до волі і свободи, наділений такими психологічними рисами, як мужність, хоробрість, чесність, працьовитість.

У виданні йдеться не тільки про виховання й підготовку козака-воїна, а й особливої касті – характерників.

**Головко А. Я. Кость Гордиенко – кошевой атаман Запорожской Сечи /
А. Я. Головко. – Одесса : Астропринт, 2001. – 62 с. 79-а/8647**

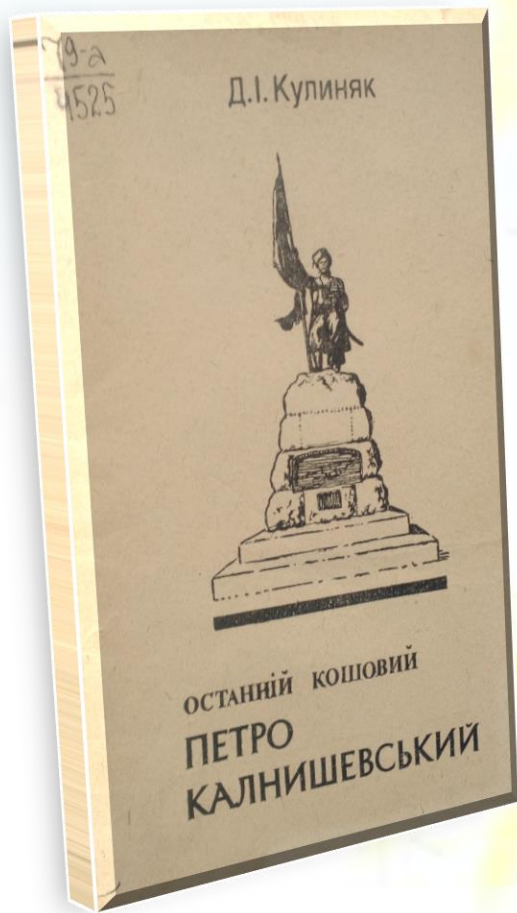

Був козаком Платнірівського куреня Запорозької Січі. 12 разів обирався кошовим отаманом Запорозької Січі. Обіймав цю посаду з грудня 1703 р. до 27 травня 1706 р., а також з грудня 1707 р. до квітня 1709 р. У 1710–1728 рр. – кошовий отаман Кам'янської та Олешківської Січі.

Кость Гордієнко відверто виступав проти московського гніту, відкрито відстоював права і вольності Війська Запорізького перед Петром I, чим заслужив довіру і повагу запорожців.

Попри особисту неприязнь до гетьмана І. Мазепи, котрий неодноразово намагався його вбити, 1709 р. підтримав його і разом із запорожцями перейшов на його бік. При зустрічі зі шведським королем Карлом XII Гордієнко виголосив промову латинською мовою. Послідовно виступав за шведсько-український союз та проти наступу царату на козацькі вольності.

Після смерті І. Мазепи у м. Бендери спільно з Пилипом Орликом брав участь у складанні Бендерської конституції («Конституції Пилипа Орлика», «Договіру і постанови між гетьманом Орликом і Військом Запорозьким 1710 року»).

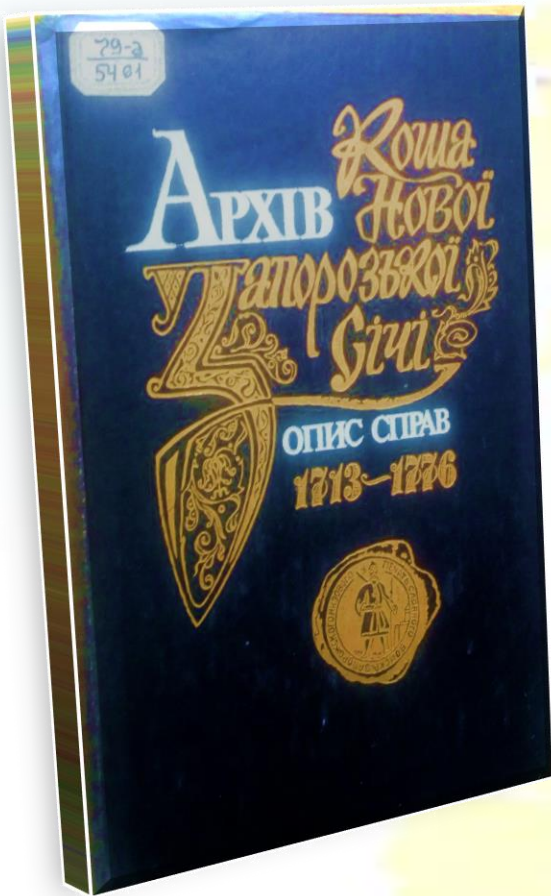

Кулиняк Д. І. Останній кошовий Петро Калнишевський / Д. І. Кулиняк. – Київ : Знання, 1991. – 48 с. 79-а/4525

Видання присвячене 300-літньому ювілею з дня народження Петра Івановича Калнишевського. Тривалий час ім'я останнього кошового Запорізької Січі Петра Калнишевського оточено було таємницею. У радянський період воно замовчувалося або висвітлювалося досить скупо. А між тим це один із визначних українських діячів XVIII ст., заключений, після зруйнування Січі, у Соловецькому монастирі.

Петра Калнишевського утримували у казематі № 15. «Порційних грошей» виділяли 1 карбованець на добу (що в 40 разів більше, ніж іншим в'язням). На заощаджені гроші він відремонтував свій каземат, а наприкінці життя купив Євангеліє вартістю 2435 карбованців і подарував його монастирю.

Указом нового імператора Олександра Павловича від 2 квітня 1801 р. він був помилуваний за загальною амністією й отримав право на вільний вибір місця проживання. За своїми літами (йому йшов 111 рік) і станом здоров'я залишився ченцем у монастирі, де й помер на 113 році життя.

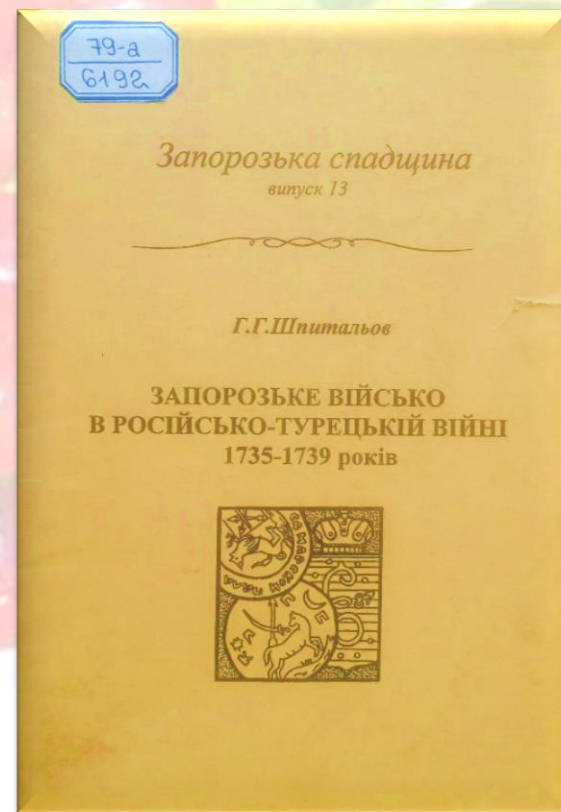

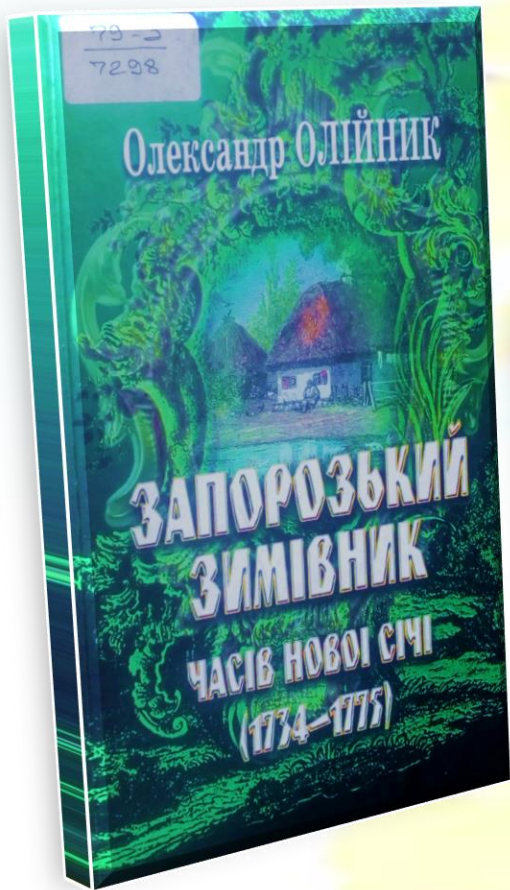
Архів Коша Нової Запорозької Січі : опис справ, 1713-1776 / відп. ред. І. Л. Бутич. – Київ : Наук. думка, 1994. – 232 с. 79-а/5461

Опис фонду Архіву Коша Нової Запорозької Січі, який зберігається в Центральному державному історичному архіві України (Ф. 229), що представляє реєстри 368 справ. Детальна анотація кожної справи висвітлює всі сторони життя Січі 1713–1776 рр., дає змогу вільно орієнтуватися у змісті документів фонду.

Шпитальов Г. Г. Запорозьке військо в російсько-турецькій війні 1735-1739 років / Г. Г. Шпитальов. – Запоріжжя : Тандем-У, 2002. – 71 с. – (Запорозька спадщина ; вип. 13). 79-а/6192

Дана розвідка є спеціальним дослідженням з історії запорізького козацтва в перші роки існування Нової Січі. На підставі документів виявлених у архівосховищах Російської Федерації, висвітлено організацію військової служби та окремі аспекти військового мистецтва запорожців, а також місце і роль Запорозької Січі у воєнно-політичних подіях 1735–1739 рр.

Олійник О. Л. Запорозький зимівник часів Нової Січі (1734–1775) / О. Л. Олійник. – Запоріжжя : Дике Поле, 2005. – 255 с. 79-а/7298

Голобуцький В. О. Запорізька Січ в останні часи свого існування / В. О. Голобуцький. – Дніпропетровськ : Січ, 2004. – 421 с. 79-а/6897

Видання присвяченні одному з найбільш захоплюючих періодів історії запорізького козацтва – Нової Січі (1734–1775 рр.).

Використавши численні архівні матеріали та інші джерела, автори змалювали яскраву картину життя та боротьби славнозвісних запорожців. З великим інтересом читаються сторінки, на яких зображено тяжке становище нижчих верств запорізького населення, участь запорізького козацтва в російсько-турецькій війні 1768–1774 рр., в антифеодальній і національно-визвольній боротьбі, а також епізоди ліквідації Кетериною II Запорізької Січі у 1775 р.

Хортицькі дуби

Сини прадавньої доби
Славути рать зеленоглава
Стоять на Хортиці дуби,
Неначе вої Святослава.
За ними срібна гладь води,
За ними рай і світло чари.
Ступить не здужають сюди
Посухи чорні яничари.
Стоять звитяжця вікові.
Їх сила часу не зборола.
Щити червленні у траві,
Відкриті сонцю заборола.
Розгін космічної доби -
І велич тихо-соборова!
Ростуть не Хортиці дуби,
Росте, нуртує міць Дніпрова.

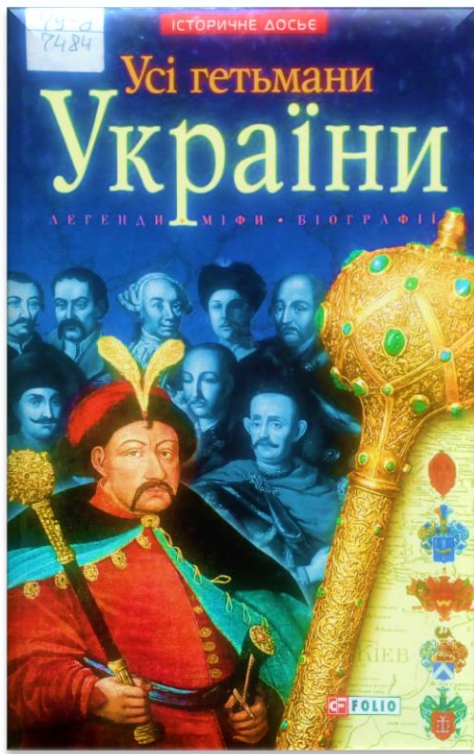

Гуржій О. І. Гетьманська Україна / О. І. Гуржій, Т. В. Чухліб. – Київ : Альтернативи, 1999. – 303 с. 79-а/6650

Гуржій О. І. Українська козацька держава в другій половині XVII-XVIII ст.: кордони, населення, право / О. І. Гуржій. – Київ : Основи, 1996. – 223 с. 79-а/5197

У книгах зроблено спробу дослідити проблему становлення та шляхів розвитку території Української держави, визначити її межі в другій половині XVII–XVIII ст. На фактичному матеріалі, із залученням досягнень зарубіжних істориків, автор детально характеризує у територіальному відношенні державу за правління Б. Хмельницького, І. Виговського, П. Дорошенка та інших гетьманів, показує негативну роль царського уряду в державотворчих процесах в Україні. У виданнях наводяться цікаві дані про кількісний та етнічний склад населення різних регіонів країни, висвітлюється загальні тенденції демографічних змін, досліджуються напрямки тодішньої міграції, суть і значущість правових норм, за якими жили українці, проводиться думка співіснування на українських землях кількох державних утворень.

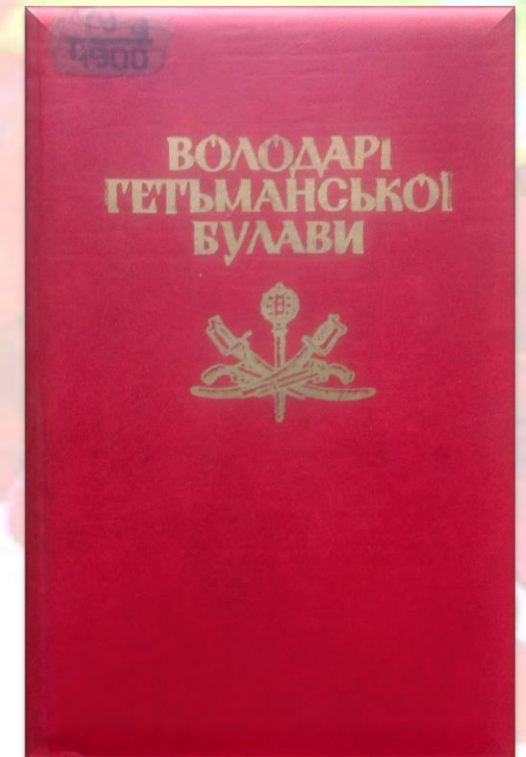

Реснт О. П. Усі гетьмани України: легенди, міфи, біографії / О. П. Реснт, І. А. Коляда. – Харків : Фоліо, 2007. – 415 с. 79-а/7484

Українською Гетьманською державою за роки свого існування керувало 17 гетьманів. Усі вони були носіями ідеї самостійної Української держави. Втіленню цієї ідеї в життя вони присвятили все своє життя, поставивши за мету вибороти звільнення українського народу від панування чужинців. Наприклад, Дмитро Вишневецький прагнув звільнити південні українські степи від панування ханських орд, знищити турецькі фортеці в пониззях Дніпра, а згодом і оволодіти Чорноморським узбережжям. Петро Сагайдачний, Богдан Хмельницький, Іван Мазепа належали до тих постатей, чиїми іменами називають епохи. Окремі нариси присвячені Івану Виговському, Петру Дорошенку, Пилипу Орлику – видатним державним й політичним діячам, талановитим дипломатам.

Володарі гетьманської булави: історичні портрети / авт. передм. В. А. Смолій. – Київ : Варта, 1995. – 557 с. 79-а/4900

Видання присвячене гетьманам України та володарям булави Війська Запорізького. На основі маловідомих, раніше недоступних архівних матеріалів українські історики створюють багатогранні портрети 20 найвідоміших козацьких гетьманів, висвітлюють їхню роль у державотворенні України.

Уривалкін О. М. Гетьмани України та кошові Запорізької Січі / О. М. Уривалкін, М. О. Уривалкін. – Київ : КНТ, 2015. – 395 с. 79-а/7754

В історії українського народу особливе місце посідає козацтво – його гордість, його сила й протягом багатьох століть його опора. У XVI ст. козаки заснували Запорізьку Січ – військово-політичну організацію з виборністю керівників і з рівними правом участі усіх козаків у виборах.

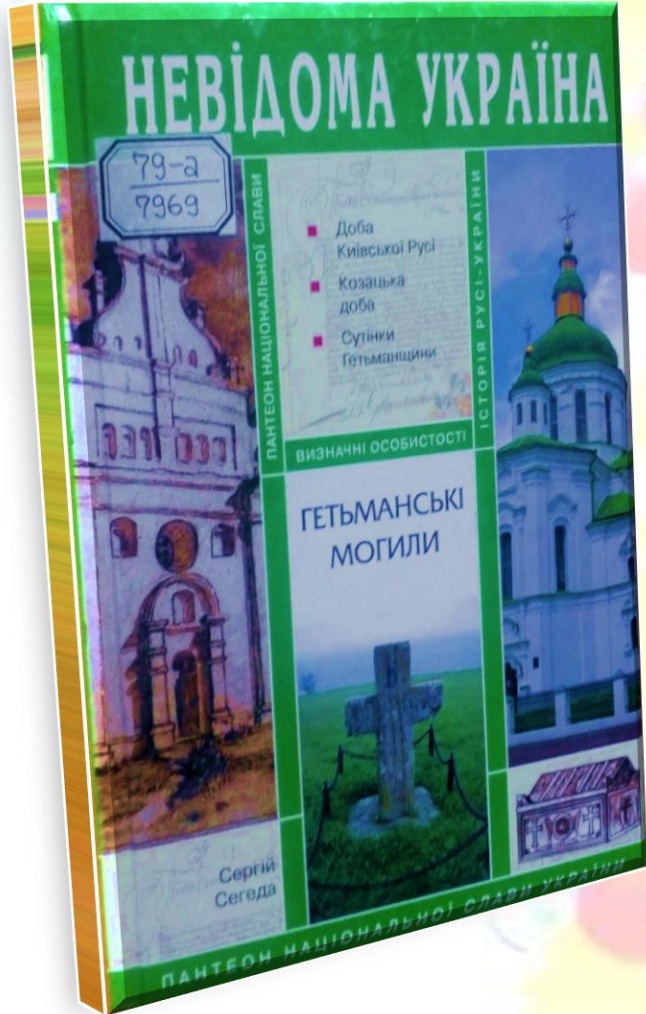
Формально найвища влада на Січі належала Військовій козачій раді. На раді козаки обирали собі керівника – кошового або гетьмана. З середини XVII ст. ці посади мають різні значення. Кошовий отаман – керівник Запорізької Січі, а титул «гетьман» мав значення правителя України (козацької держави).

Дане видання на широкому обсязі фактичного матеріалу розповідає про кошових отаманів та гетьманів, з якими пов'язана історія становлення козацтва, боротьба за незалежність України та багато інших цікавих історичних подій. Книга створена на основі архівних документів

Апанович О. М. Гетьмани України і кошові отамани Запорізької Січі / О. М. Апанович. – Київ : Либідь, 1993. – 287 с. 79-а/4702

В книзі розповідається про видатних діячів України XVII–XVIII ст.: полководця, державного діяча, дипломата Петра Сагайдачного, трагічну постать української історії – гетьмана Правобережної України Петра Дорошенка, останнього кошового отамана Запорізької Січі Петра Калнишевського та ін. Дотримуючись історичної істини, авторка висвітлює їхні життя та діяльність, конструктивний внесок в історичний процес не тільки України, а й Європи в цілому.

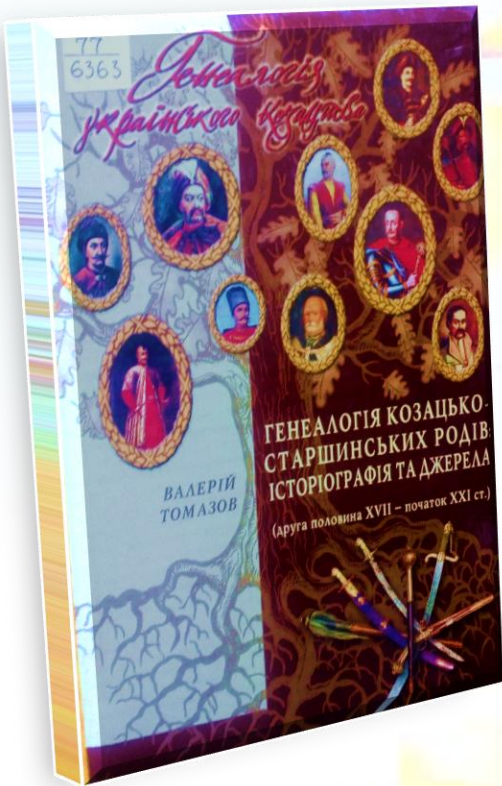

**Сегеда С. П. Гетьманські могили / С. П. Сегеда. – Київ : Наш час, 2009. – 439 с.
79-а/7969**

«Згадайте праведних гетьманів. Де їх могили?» – із сумом і гіркотою запитував себе та сучасників Тарас Шевченко на сторінках поеми «Гайдамаки». Справді – де?

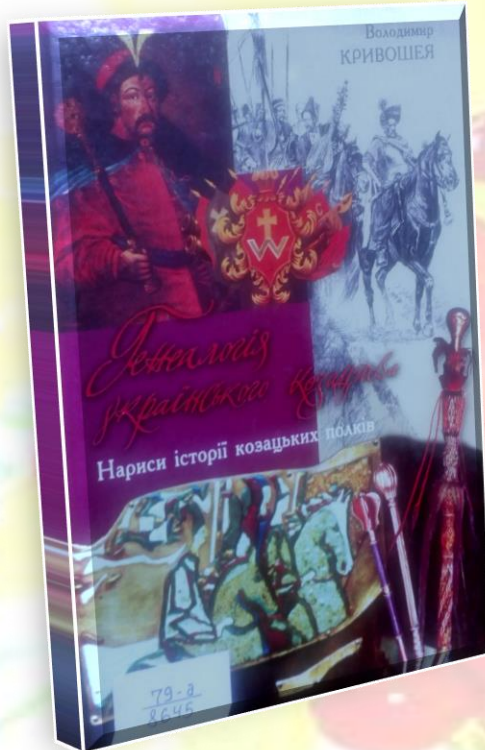
Чи збереглося місце останнього спочинку славетного гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного? Які таємниці криються довкола поховання Богдана Хмельницького – очільника Національно-визвольної війни українського народу 1648–1657 років? Як сталося, що гетьман Петро Дорошенко похований у далекому Підмосков'ї? Де упокоївся Іван Мазепа і чи збереглася його могила? Чому життєвий шлях останнього кошового отамана Запорізької Січі Петра Калнишевського завершився на похмурих Соловках?

Це далеко не повний перелік запитань, відповіді на які читач знайде на сторінках даної книги. Оповіді про місцезнаходження та долю поховань визначних державних, військових і культурних діячів ведуться на тлі бурхливих подій української історії.

Томазов В. В. Генеалогія козацько-старшинських родів: історіографія та джерела (друга половина XVII – початок XXI ст.) / В. В. Томазов ; наук. ред. М. Ф. Дмитрієнко. – Київ : Стилос, 2006. – 283 с. 77/6363

У монографії в контексті розвитку світової генеалогії відтворюється історія становлення вітчизняного родознавства, аналізується науковий доробок відоміших українських вчених – О. М. Марковича, М. О. Максимовича, Г. О. Милорадовича, О. Л. Лазаревського, В. А. Модзалевського та ін. Найбільша увага концентрується на студіях з козацько-старшинської генеалогії, оскільки саме вони стали фундаментом для формування вітчизняного родознавства як наукової дисципліни. Узагальнюється світовий досвід методики генеалогічних досліджень.

Кривошея В. В. Генеалогія українського козацтва : нариси історії козацьких полків / В. В. Кривошея. – Вид. 2-е, доп. – Київ : Стилос, 2004. – 389 с. 79-а/8645

У книзі розглядається стан наукової розробки і джерельна база генеалогії українських козацьких родин. Наводяться короткі нариси різних історичних періодів існування Гетьманщини крізь призму генеалогії гетьманських та інших окремих родів, розкривається шлях козацької держави від виникнення до ліквідації.

Видання доповнене іменним та топографічним покажчиками.

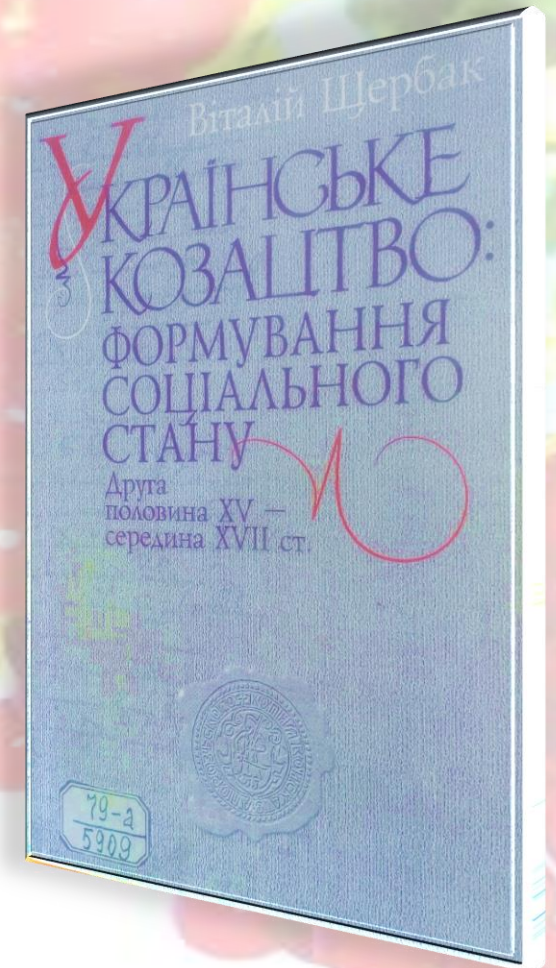

Кривошея В. В. Козацька еліта Гетьманщини / В. В. Кривошея. – Київ : НАН України, Ін-т політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса, 2008. – 451 с. 79-а/7682

У монографії досліджується процес формування та функціонування козацької еліти Гетьманщини протягом 1648–1782 рр.

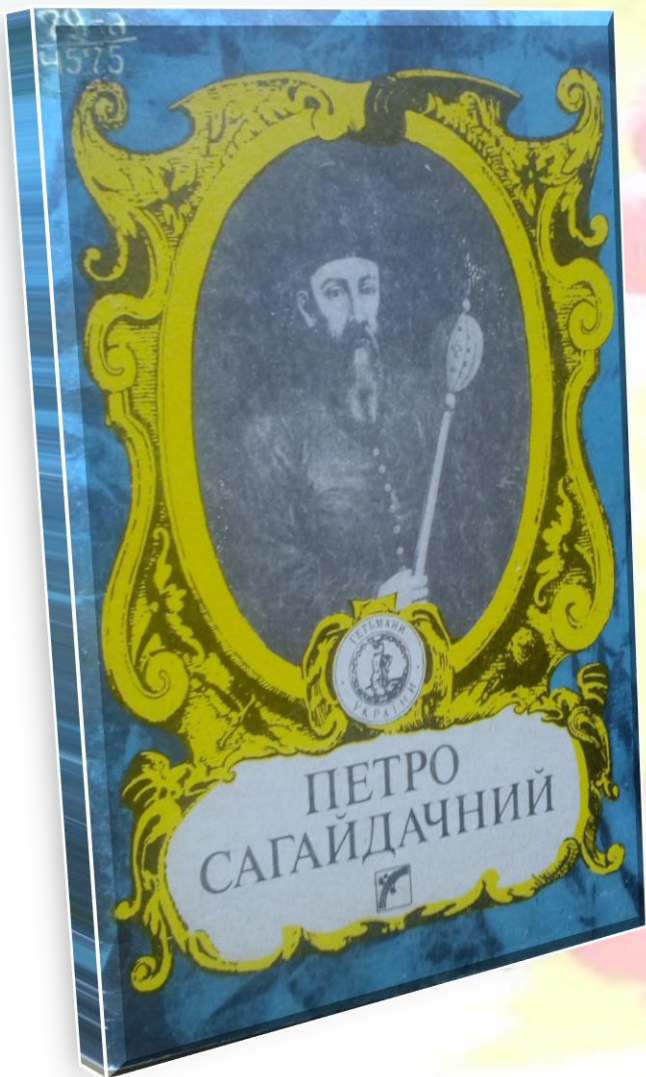
Щербак В. О. Українське козацтво. Формування соціального стану : друга половина XV – середина XVII ст. / В. О. Щербак. – М. : КМ Academia, 2000. – 296 с. 79-а/5909

У монографії досліджується проблема формування українського козацтва як соціального стану. Аналізуються правові, економічні та духовні основи становлення козацької верстви. Конкретизовано етнічний склад та чисельність козацтва напередодні Національно-визвольної війни.

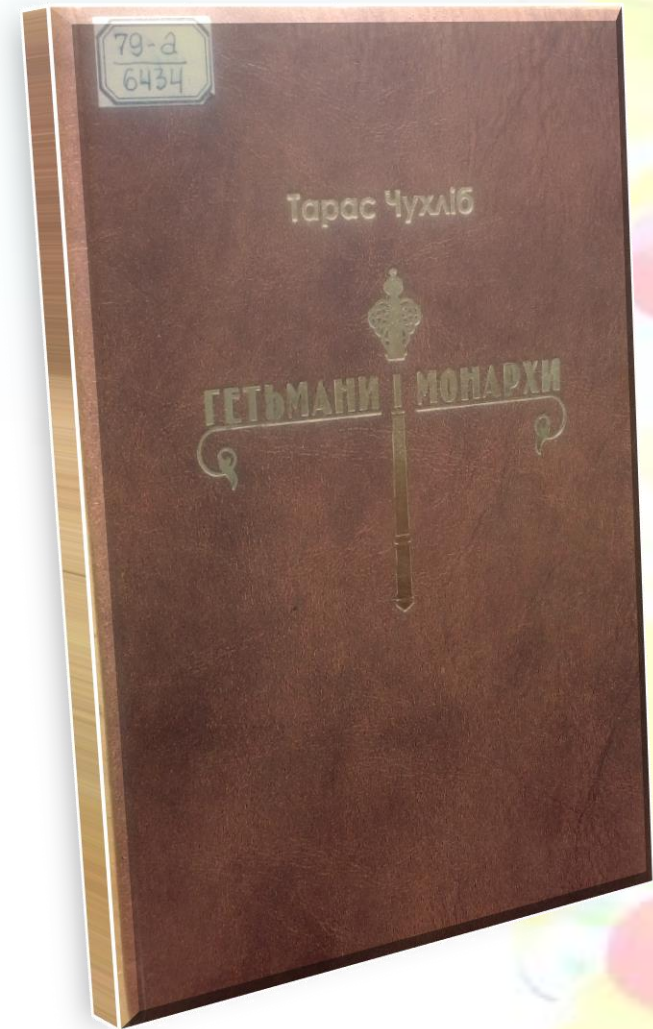

«... слава цього козацького гетьмана може позмагатися з вічністю...»

**Петро Сагайдачний: істор.-документ. кн / гол. редкол. Ю. М. Мушкетик ;
упоряд. і передмова: В. Замлинський. – Київ : Веселка, 1992. – 62 с. 79-а/4575**

Петро Конашевич був непересічним політиком та дипломатом, котрий будував довгострокові дипломатичні комбінації як в межах України так і закордоном. Свою політичну лінію він проводив наполегливо та безумовно, при цьому чітко висловлював свою позицію щодо короля Речі Посполитої та шляхти. Український історик Михайло Грушевський вказував, що сучасники дуже високо оцінювали політичний талант Сагайдачного та визнавали загальноукраїнське значення його діяльності. Саме за його часів козацтво вийшло за вузько станові інтереси, долучилось до вирішення проблем українського населення, зформувало свою політичну програму. Утворилась спілка українського козацтва, міщанства й духівництва. Завдяки результативній політиці Сагайдачного в цей час відбулось активне формування національної української спільноти з її чітко вираженими географічними кордонами. Сагайдачний перетворив Київ на політичний осередок України та залучив його в орбіту майбутньої нової Української козацької держави.

Чухліб Т. В. Гетьмани і монархи: Українська держава в міжнародних відносинах 1648-1714 рр. / Т. В. Чухліб ; відп. ред.: В. А. Смолій. – Київ : НАН України, Ін-т історії України, 2003. – 517 с. 79-а/6434

У монографії на основі багатого джерельного матеріалу із залученням досягнень вітчизняної та зарубіжної історичної науки розкривається міжнародно-політичний статус Української держави у другій половині XVII – на початку XVIII ст. Зокрема, досліджується проблеми українсько-російських міждержавних домовленостей 1654 р. та їхній вплив на історичний поступ України у ранньомодерну добу світової історії.

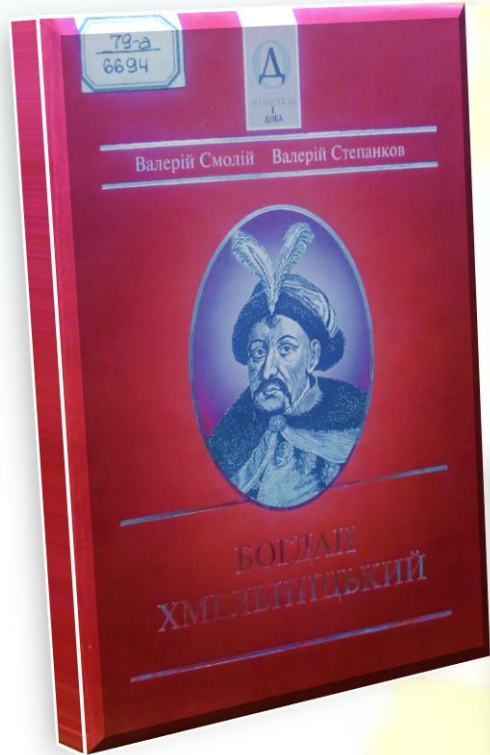
Через призму відносин Українського гетьманату з володарями Речі Посполитої, Московської держави, Османської імперії, Кримського ханства, Швецького королівства, Молдавського князівства та інших країн висвітлюються головні напрямки тогочасної вітчизняної зовнішньої політики.

Доводиться, що основною тенденцією дипломатії гетьманських урядів з 1648 до 1714 рр. була полівасалітетна політика козацької держави щодо монархічних дворів Центрально-Східної, Південно-Східної та Північної Європи.

«... його слава та ім'я лунають по світу...»

Смолій В. А. Богдан Хмельницький / В. А. Смолій, В. С. Степанков ; заг. ред. В. А. Смолій. – М. : Альтернативи, 2003. – 399 с. 79-а/6694

У книзі на широкому фактологічному матеріалі, із залученням численних і маловідомих рукописних джерел, відтворено цілісний портрет одного з найвидатніших державних діячів, політиків, полководців і дипломатів української та європейської історії XVII ст. гетьмана Богдана Хмельницького.

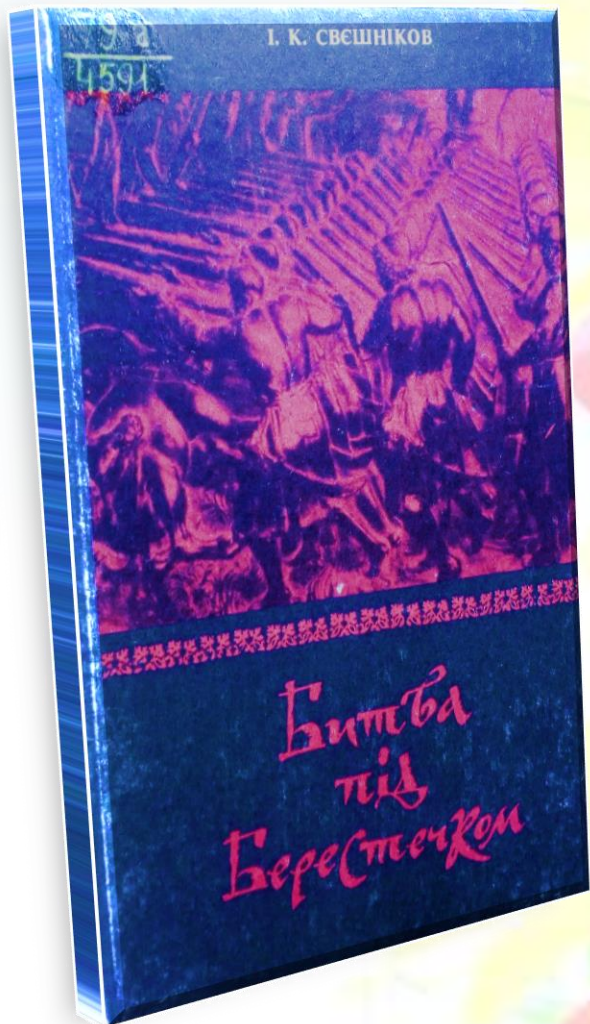
Іларіон (Огієнко І. І., митрополит). Богдан Хмельницький / Іларіон ; упоряд., передмова та комент. М. Тимошник. – М. : Наша культура і наука, 2004. – 445 с. 79-а/6870

Дану книгу автор починав писати в Швейцарії, а закінчував у Канаді. Вперше надрукована в Україні вона була лише через більш ніж півстоліття від часу створення.

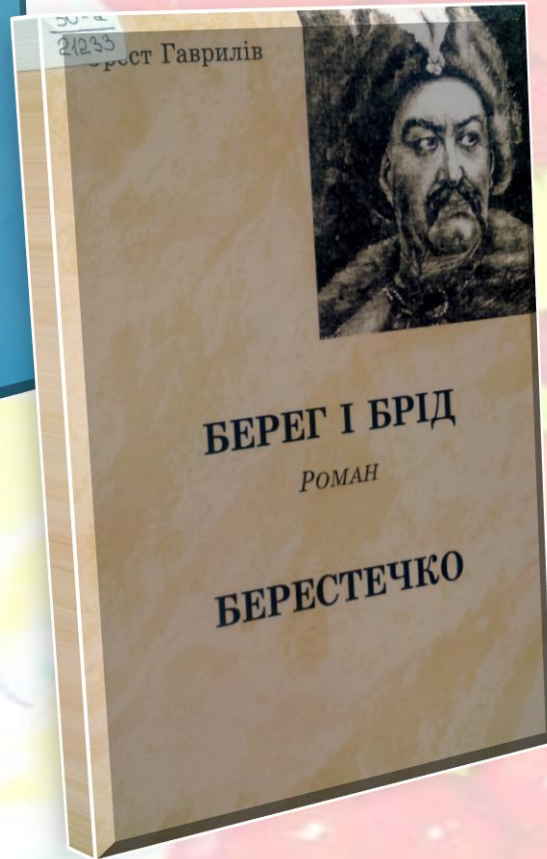
Основною ідеєю книги стало для автора – на основі доступних в діаспорі маловідомих архівних матеріалів розібратися з причинами та передумовами Переяслава, за яким поступово починається втрата Україною своєї самостійності.

Свєшніков І. К. Битва під Берестечком / І. К. Свєшніков. – Львів : Слово, 1992. – 304 с. 79-а/4591

У дослідженні на основі великої кількості письмових документів, в тому числі й досі неопублікованих листів, іконографічних джерел, а також результатів 20-річних археологічних розкопок, проведених під керівництвом автора, розвідається про одну із визначних подій Національно-визвольної війни під проводом Богдана Хмельницького – битву під Берестечком. Вперше у науковий обіг водиться багато унікальних, невідомих дослідникам предметів козацького та селянського побуту, проаналізовано організацію та озброєння українських повстанських військ.

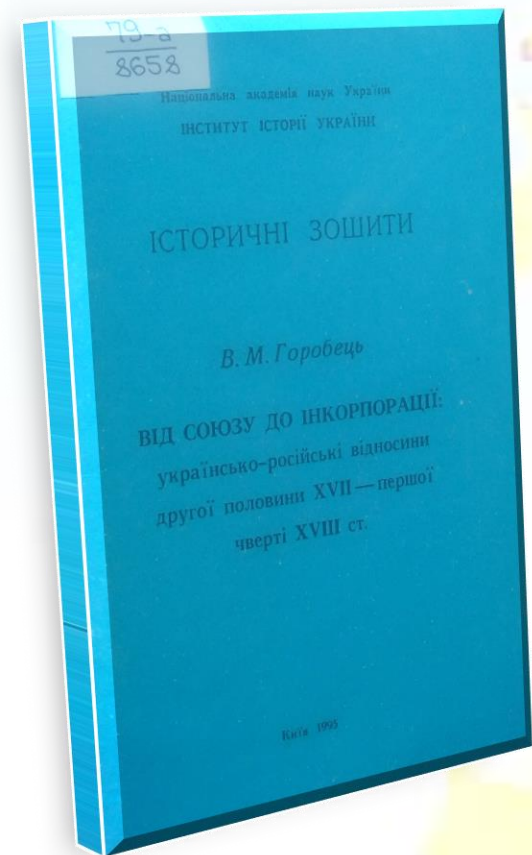
Грабовецький В. В. Берестецька битва 1651 року та історія створення пантеону і музею-заповідника «Козацькі могили» / В. В. Грабовецький ; наук. ред. І. Я. Райківський ; Прикарпат. ун-т ім. В. Стефаника. – Івано-Франківськ : Плай, 2001. – 44 с. 79-а/6463

Гаврилів О. С. Берег і брід: роман; Берестечко / О. С. Гаврилів. – Львів : Вид-во Тараса Сороки, 2011. – 68 с. 30-а/21233

Книги знайомлять з вікопомними подіями Берестецької битви 1651 р. часів Хмельниччини, а також із побудованими там пам'ятниками, пам'ятними місцями та експозицією музею заповідника «Козацькі могили».

Читач може пізнати героїзм козацької бувальщини і ті місця, де загинули герої-козаки в боях України.

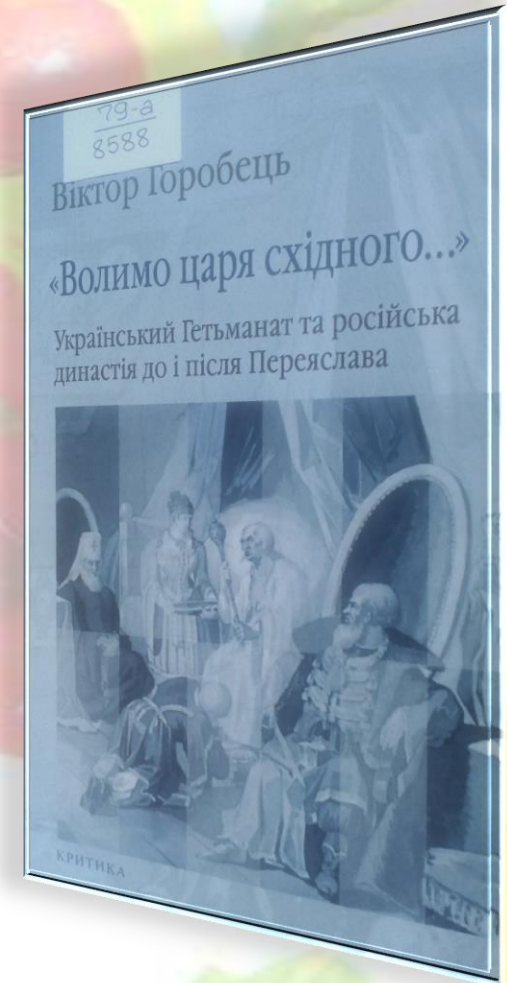

Горобець В. М. Від союзу до інкорпорації: українсько-російські відносини другої половини XVII – першої чверті XVIII ст. / В. М. Горобець ; гол. ред. С. В. Кульчицький. – Київ : НАН України, Ін-т історії України, 1995. – 69 с. 79-а/8658

У препринті висвітлюється історія українсько-російських відносин другої половини XVII – першої чверті XVIII ст., з'ясовується їх вплив на розвиток української державності нового часу.

Горобець В. М. «Волимо царя східного...» : український Гетьманат та російська династія до і після Переяслава / В. М. Горобець ; ред. Р. Свято ; Гарвардський ун-т, Укр. наук. ін-т, Ін-т Критики. – Київ : Критика, 2007 . – 462 с. 79-а/8588

У книжці Віктора Горобця детально проаналізовано найскладніший і найсуперечливіший період взаємин Гетьманату та російської династії Романових – від середини XVII ст. до ліквідації української автономії Катериною II. В центрі уваги автора причини та політико-правове наповнення цих стосунків, логіка міжнародних відносин у Східній Європі, соціально-політичні трансформації всередині Гетьманату, які поступово впливали на українсько-російську інтеграцію. В монографії ґрунтовно розглянуто українську політику Петра I, що дає змогу реконструювати мотиви політичної переорієнтації гетьмана Івана Мазепи і причини занепаду Гетьманату в «післямазепинську» добу. Автор намагається – там, де це дозволяють джерела, – зрозуміти внутрішню мотивацію сторін, сприйняття політичних і соціальних колізій тогочасними елітами.

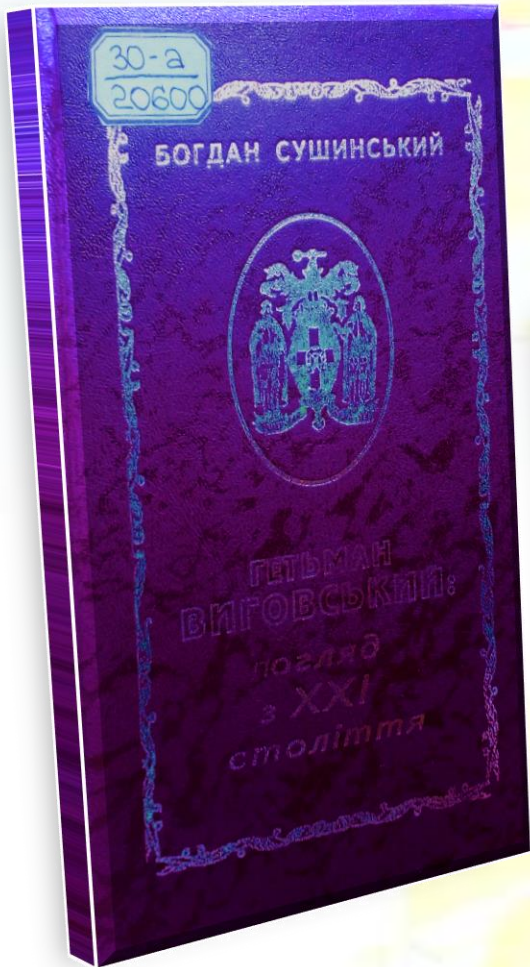

Яковлева Т. Гетьманщина в другій половині 50-х років XVII століття: причини і початок Руїни / Т. Яковлева. – Київ : Основи, 1998. – 447 с. 79-а/5491

Монографія присвячена складному періоду розвитку Гетьманщини після Переяславської ради – останніми роками гетьманства Богдана Хмельницького і гетьманства Івана Виговського (1655–1659 рр.). У праці використано широке коло джерел, проведено глибокий аналіз внутрішніх і зовнішніх причин початку Руїни, водночас заперечуються деякі традиційні концепції і схеми.

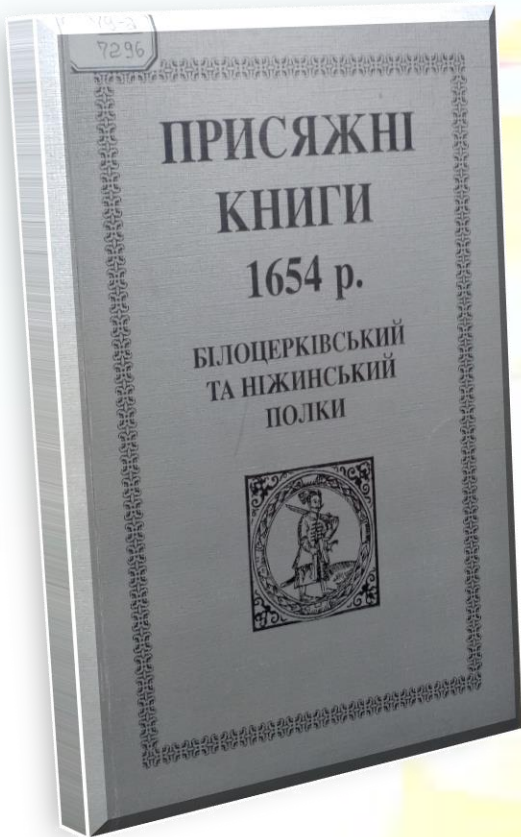

Сушинський Б. І. Гетьман Виговський / Б. І. Сушинський. – Львів : Добра справа, 2002. – 286 с. 30-а/20600

Мицик Ю. А. Гетьман Іван Виговський / Ю. А. Мицик. – Київ : Києво-Могилян. акад., 2004. – 83 с. 79-а/8648

Спеціальне дослідження біографії видатного українського державного та політичного діяча, гетьмана України Івана Виговського (1616–1664) ґрунтується на широкому колі джерел, у тому числі знайдених в архівосховищах України, Польщі, Росії та інших держав. Саме це дало змогу значно повніше висвітлити життєвий шлях І. Виговського, його військово-політичну та дипломатичну діяльність, переглянути застарілі оцінки щодо важливих моментів політичної біографії гетьмана.

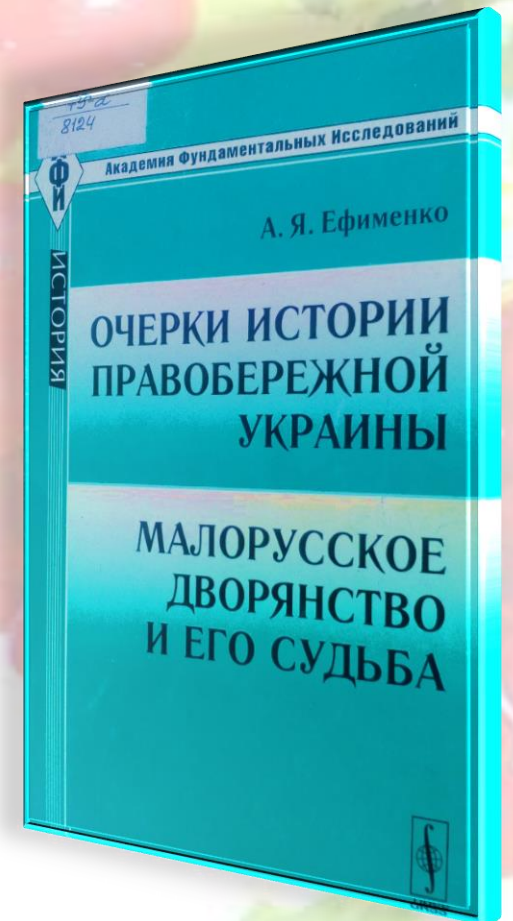
Присяжні книги 1654 р. Білоцерківський та Ніжинський полки / упоряд.: М. Кравець, Ю. Мицик. – Київ, 2003. – 349 с. 79-а/7296

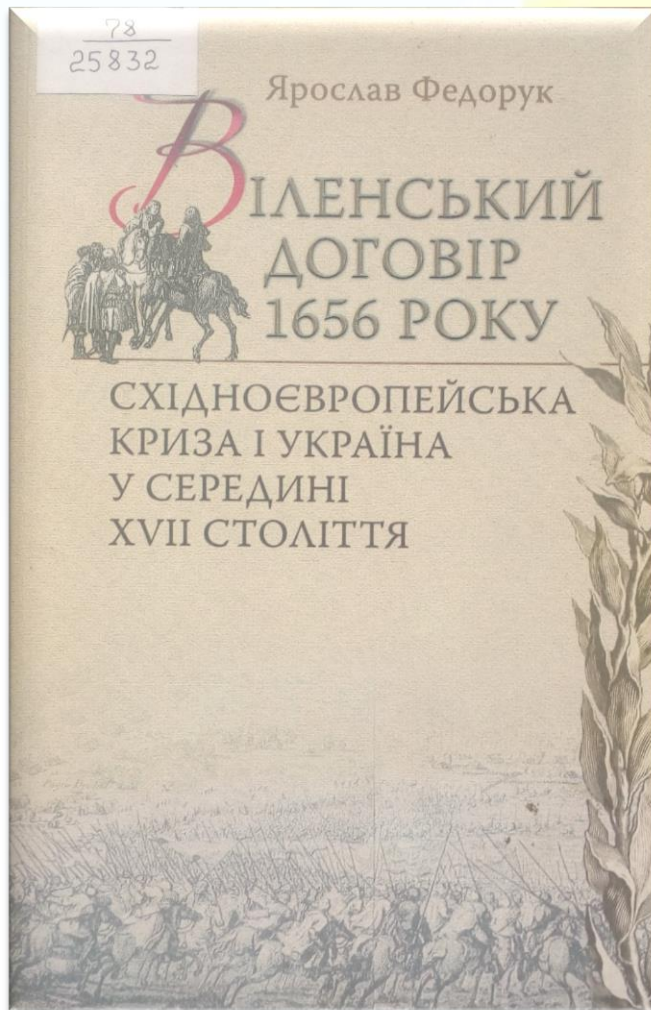
Присяжні книги 1654 р. Ніжинського та Білоцерківського козацьких полків є надзвичайно важливим джерелом з історії Гетьманщини. Як і Реєстр Війська Запорізького 1649 р., присяжні книги містять безцінну інформацію з просопографії, генеалогії, історичної географії Козацької держави.

Ефименко А. Я. Очерки истории Правобережной Украины. Малорусское дворянство и его судьба / А. Я. Ефименко. – Изд. 2-е, репринт. – М. : Либроком, 2010. – 437 с. – (Академия фундаментальных исследований). 79-а/8124

В першій частині книги викладені головні віхи історичного минулого одного з найбільших регіонів українських земель – Правобережжя. В роботі знайшли відображення такі історичні події, як Люблінська унія 1569 р., розвиток козацького стану, боротьба народних мас проти польсько-шляхетського покріпачення в кінці XVII–XVIII ст., гайдамацький рух та ін.

Друга частина – «Малоросійське дворянство та його доля» відображає спробу розкрити витoki і генезис формування дворянського стану. На думку О. Я. Єфименка, процес переходу козацької старшини в дворянство після Національно-визвольної війни під проводом Богдана Хмельницького був закономірний, об'єктивно обумовленим явищем, що відображав соціально-економічні реалії того часу.

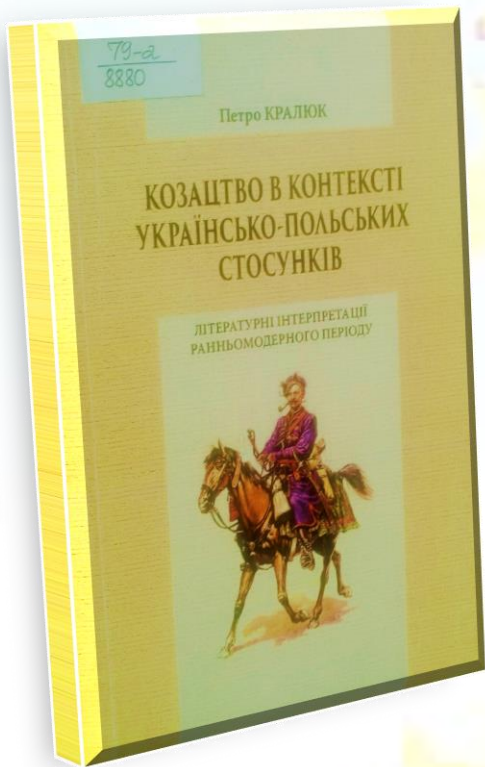

Федорук Я. О. Віленський договір 1656 року : Східноєвропейська криза і Україна у середині XVII століття / Я. О. Федорук ; наук. ред. Я. Р. Дашкевич. – Київ : Києво-Могилян. акад., 2011. – 623 с. 78/25832

У монографії досліджується підготовка і проведення переговорів між Росією та Річчю Посполитою за посередництвом Австрії, що відбувалися у с. Немежі під Вільно з 22 серпня до 3 листопада 1656 р. Детально аналізується міжнародна політика й європейська дипломатія середини XVII ст. Особливу увагу звернено на заходи багатьох країн, які намагалися виступити посередниками для примирення Речі Посполитої зі Швецією у 1655–1656 рр. Це мало стати альтернативою польсько-російських переговорів.

На основі російських, польсько-литовських та австрійських звітів і щоденників учасників переговорів, а також їхнього листування простежується, як розвивалися події під час укладення Віленського договору. Визначаються головні тематичні сюжети, довкола яких під Вільном точилися гострі дискусії, а саме: умови союзу проти Швеції, нові кордони між Московською державою і Річчю Посполитою, обрання російського царя на Польсько-Литовське королівство, проблеми релігії та ін.

Окремий розділ присвячено українському питанню на Віленській комісії Богдана Хмельницького до укладання договору.

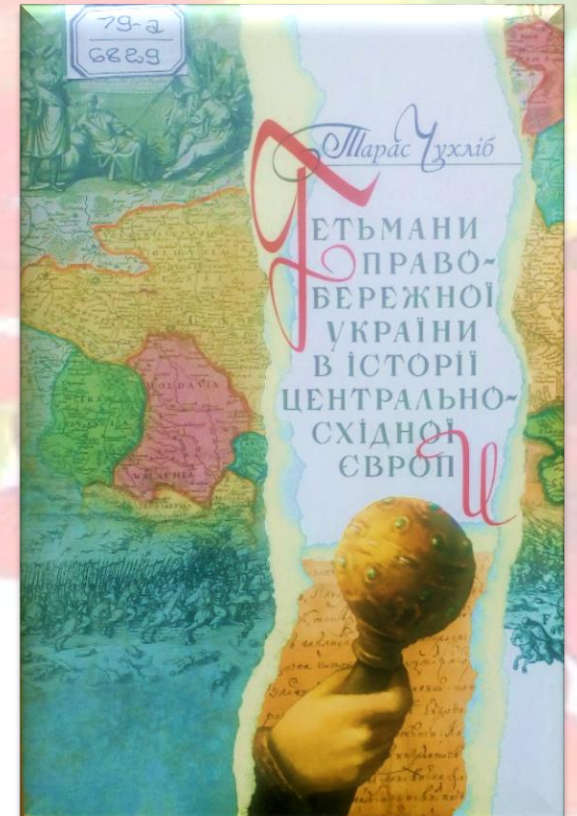

Кралюк П. М. Козацтво в контексті українсько-польських стосунків: літературні інтерпретації ранньомодерного періоду / П. М. Кралюк. – Київ : КНТ, 2015. – 280 с. 79-а/8880

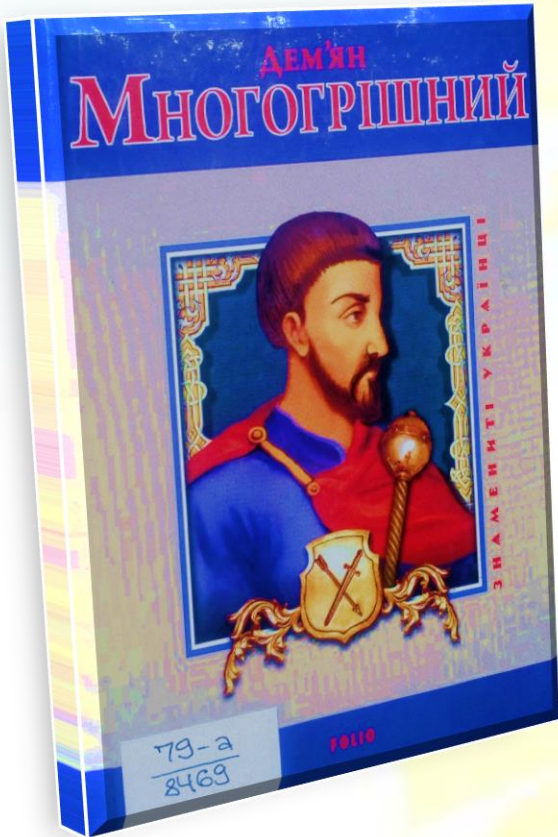
У монографії розглянуто еволюція українського козацтва протягом ранньомодерного періоду, показано, яку роль воно відіграло у розвитку українсько-польських стосунків. Основна увага зосереджена на тому, як ці стосунки відобразилися в тогочасній літературі, передусім творах, що вийшли з козацького середовища. Зокрема, велика увага приділяється аналізу козацьких літописів – Самовидця, Григорія Граб'янки та Самійла Величка.

Чухліб Т. В. Гетьмани Правобережної України в історії Центрально-Східної Європи (1663-1713) / Т. В. Чухліб. – Київ : Києво-Могилян. акад., 2004. – 286 с. 79-а/6829

У книзі подано яскраві, багатопланові портрети більш та менш значних володарів гетьманської булави, які діяли на Правобережній Україні у 60-х роках XVII – на початку XVIII ст. Діяльність українських гетьманів розкривається у контексті загальноєвропейської історії.

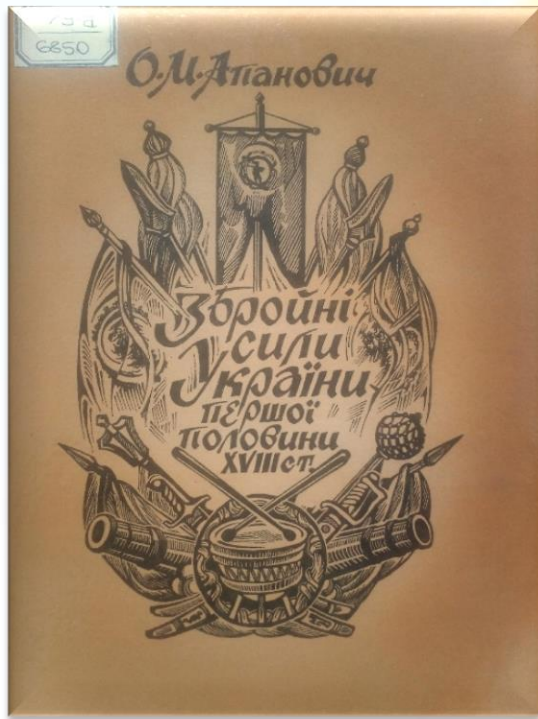

Гончарук Т. Г. Дем'ян Многогрішний / Т. Г. Гончарук. – Харків : Фоліо, 2012. – 119 с. 79-а/8469

З усіх козацьких гетьманів Лівобережжя другої половини XVII—XVIII ст. Дем'ян Многогрішний лишається майже незраним. В книзі йдеться про послідовні спроби гетьмана відстояти українську автономію.

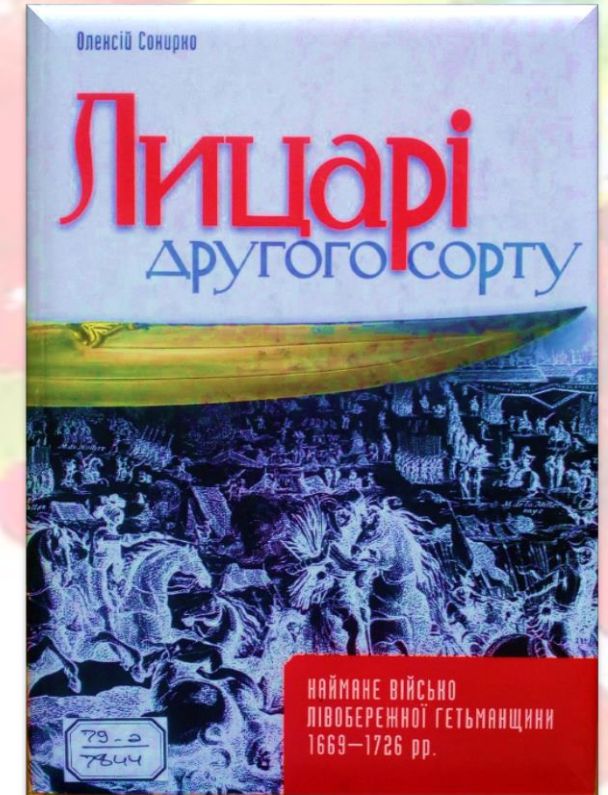

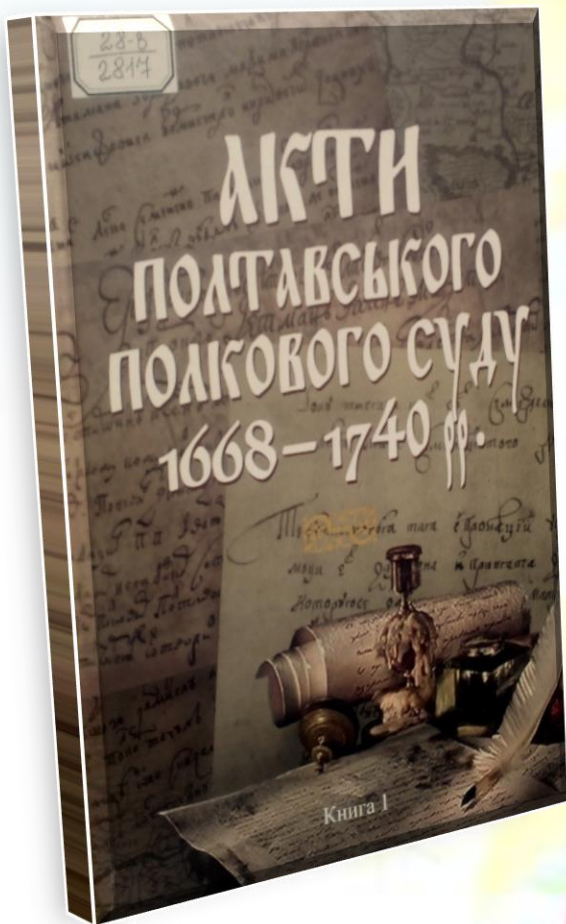
Апанович О. М. Збройні сили України першої половини XVIII ст. / О. М. Апанович. – Дніпропетровськ : Січ, 2004. – 229 с. 79-а/6850

У монографії на основі нових архівних джерел дається характеристика збройних сил України і першій половині XVIII ст., досліджується комплектування, мобілізація, організація озброєння та забезпечення українського козацького війська, стородова та допоміжна служба в Україні. Окремо висвітлюється стан Запорізького війська в цей період. Автор показує залежність структури, матеріально-технічного оснащення українських збройних сил від рівня розвитку козацького господарства, диференціації козацтва, класової й соціальної боротьби та політики царського уряду на Україні.

Сокирко О. Г. Лицарі другого сорту : наймане військо Лівобережної Гетьманщини 1669-1726 рр. / О. Г. Сокирко. – Київ : Темпора, 2006. – 279 с. 79-а/7844

Книга є першим дослідженням історичних витоків і еволюції складника українських збройних сил «козацької доби» – найманого (охотницького) війська. Використавши широкий спектр історичних джерел та літератури, автор розглядає становлення й розвиток українського найманства в широкому контексті європейської історії XVII–XVIII ст., його вплив на політичну та військову історію Лівобережжя Гетьманщини. В центрі книги – основні організаційні засади охотницьких полків (структура, комплектування, забезпечення та озброєння), участь найманців у воєнних конфліктах Гетьманату кінця XVIII – початку XVIII ст., їхнє повсякденне життя.

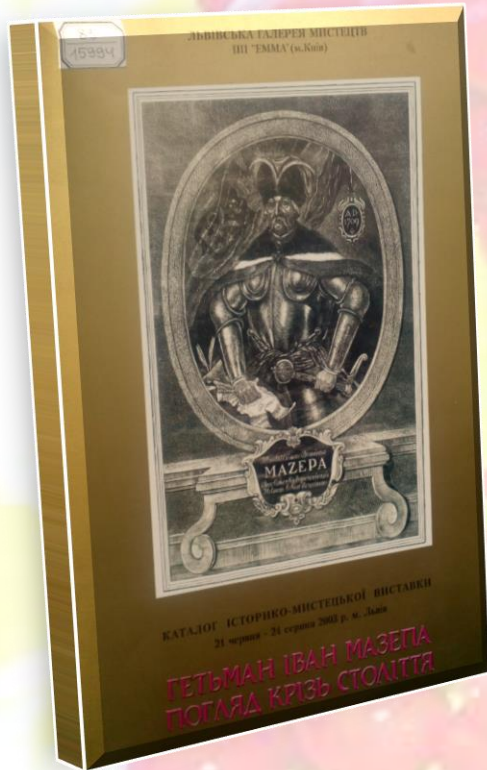
Акты Полтавського полкового суду 1668-1740 рр. : збірник актових документів / уклад. та передм. У. М. Штанденко; уклад. І. П. Чепіга; відп. ред. В. В. Німчук. – Київ : Наукова думка, 2017. – 519 с. 28-в/2817

Видання – видатна пам'ятка староукраїнської ділової та народознавчої мови. До книги увійшли актові документи, що стосуються продажу землі на нерухомого майна, розписки про позики, справи про бійки, сварки та вбивства, заповіти, духівниці, копії гетьманських універсалів та багато іншої ділової документації кінця XVII – першої половини XVIII ст.

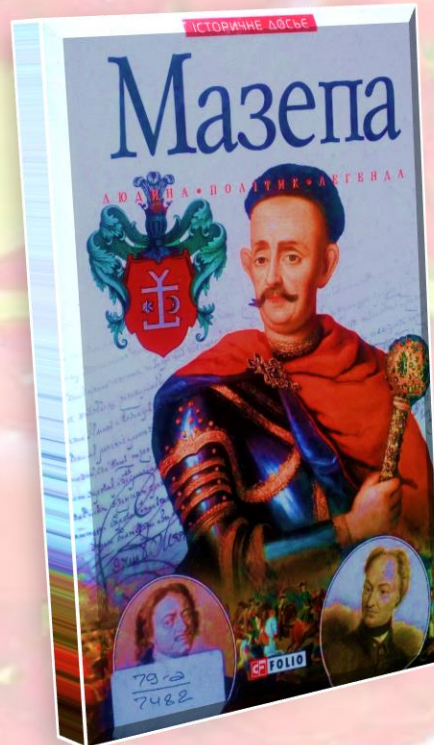
Пам'ятка містить багатий матеріал для характеристики суспільно-політичного та культурно-побутового життя українського народу того часу, а також подає цінний лінгвістичний матеріал для дослідників української мови й фахівців, які вивчають історію українського народу та його культуру. У тексті пам'ятки відображені найважливіші особливості фонетики і граматики, лексики і фразеології живого розмовного мовлення населення Середньої Наддніпрянщини.

До корпусу архівних текстів додано передмову, іменний покажчик, покажчик географічних назв та словник малозрозумілих слів.

Рендюк Т. Г. Гетьман Іван Мазепа – відомий і невідомий / Т. Г. Рендюк. – Київ : АДЕФ-Україна, 2010. – 480 с. 79-а/7976

Гетьман Іван Мазепа: погляд крізь століття : каталог виставки / уклад. В. В. Недяк ; Львів. галерея мистецтв. – Київ : ЕММА, 2003. – 63 с. 83/15994

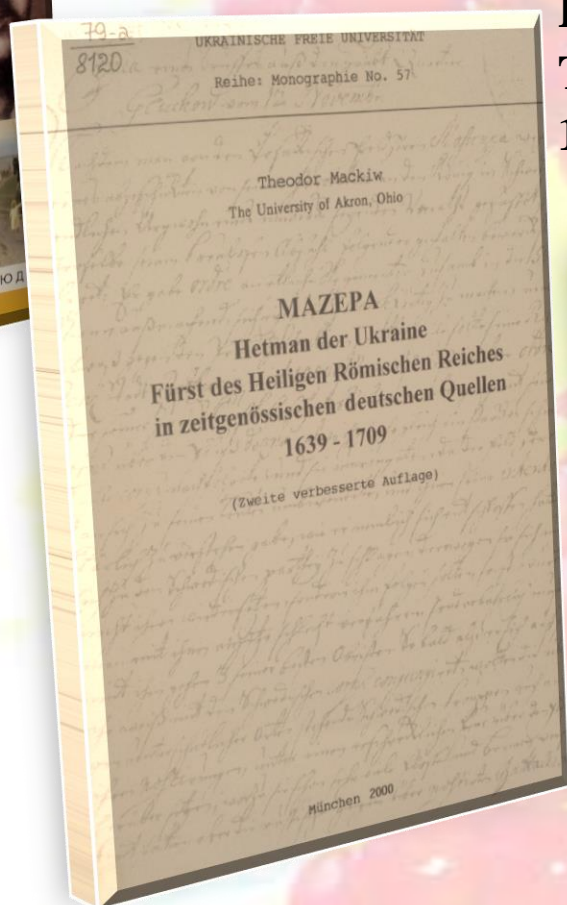
Журавльов Д. В. Мазепа : людина, політик, легенда / Д. В. Журавльов. – Харків : Фоліо, 2007. – 382 с. 79-а/7482

Видання, розроблені на основі широкої джерельної бази та власних досліджень авторів, розкривають маловідомі аспекти політичних, дипломатичних та культурно-духовних взаємозв'язків між гетьманом України Іваном Мазепою та його сучасниками – господарями Молдови та Валахії наприкінці XVII – початку XVIII ст. Також окремо показують роль сусідніх з Україною Румунії та Молдови у збереженні протягом 300 років пам'яті про видатного історичного діяча і блискучого борця за незалежність Української держави.

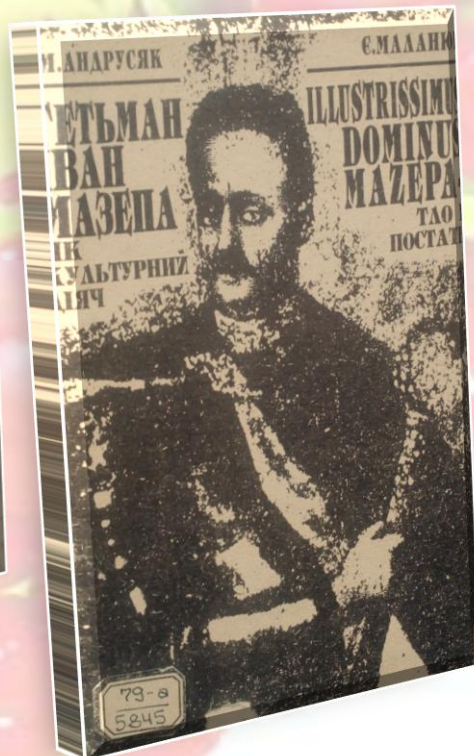
Таирова-Яковлева Т. Г. Мазепа / Т. Г. Таирова-Яковлева. – Миколаїв : Мол. гвардия, 2007. – 271 с. 79-а/8670

Mackiw Theodor. Mazepa: Hetman der Ukraine. Fürst des Heiligen Römischen Reiches in zeitgenössischen deutschen Quellen, 1639-1709 / T. Mackiw. – 2. verb. Aufl – München : Ukrainische freie Univ., 2000. – 114 s. 79-а/8120

Маланюк Є. Ф. Illustrissimus dominus Mazepa – тло і постать / Є. Маланюк, М. Андрусяк. – Київ : Обереги, 1991. – 45 с. 79-а/5845

Видання присвячені фатальній долі гетьмана Івана Мазепи, його величезному і не оціненому досі вкладу у розбудову культури України.

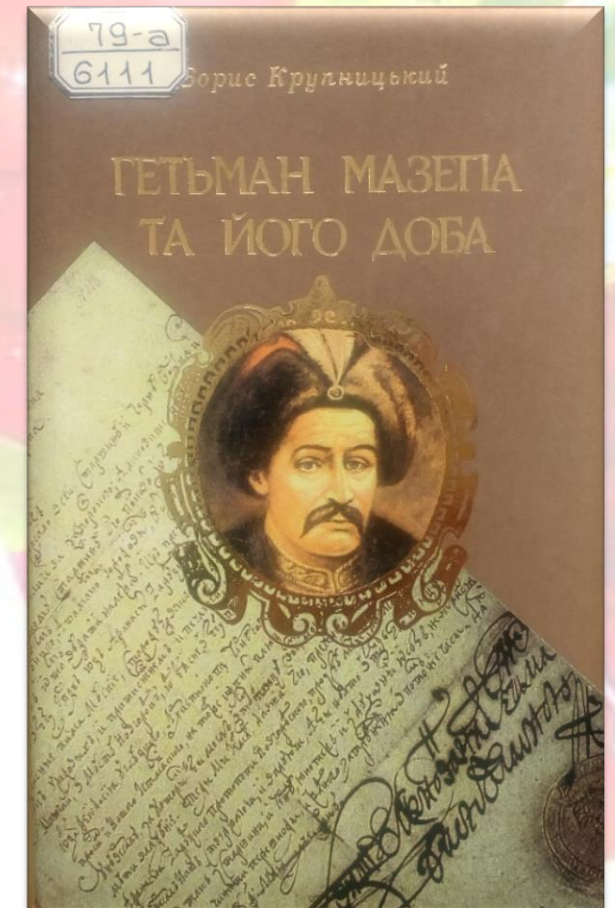

Доба гетьмана Івана Мазепи в документах / упоряд. С. О. Павленко ; відп. ред. І. М. Ситий. – Київ : Києво-Могилян. акад., 2008. – 1142 с. 79-a/7514

У книзі вміщено універсали, накази гетьмана, листи, спогади генеральної старшини, російських високопосадовців, іноземців та інші матеріали, що допоможуть краще відчувати епоху Петра I, в якій зароджувався вибух-протест проти царизму. Уперше подається цілісний масив допитів старшини, козаків, які брали участь у повстанні 1708–1709 рр. Загалом збірник ознайомить читача з 900 документами, які висвітлюють спосіб життя, економічні, політичні інтереси верхівки Гетьманщини та гетьмана Івана Мазепи.

Крупницький Б. Д. Гетьман Мазепа та його доба / Б. Д. Крупницький, О. Струкевич ; авт. передм. та комент. В. М. Горобець. – Київ : Україна, 2001. – 240 с. 79-a/6111

Історик-емігрант Б. Крупницький є автором понад 120 наукових праць, статей й оригінальних розвідок з історії України. Особливо ретельно і всебічно від дослідив тему Мазепіани. Дана книга є одним з найповніших його досліджень з цієї тематики. У додатках вміщено документальні свідчення епохи: універсали І. Мазепи, донесення царю, листи різним особам тощо.

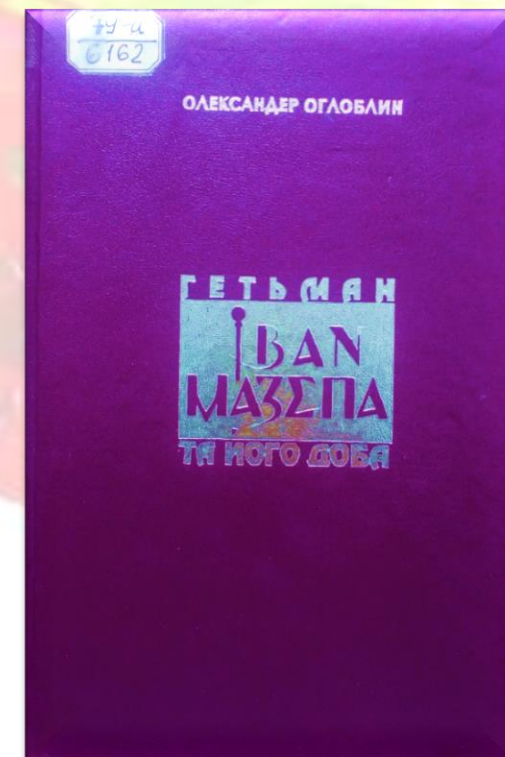

Іван Мазепа і мазепинці : історія та культура України останньої третини XVII – початку XVIII століть : наук. зб. / упоряд. І. Я. Скочиляс ; ред. кол. Я. Р. Дашкевич. – Київ : НАН України, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського, 2011. – 351 с. 79-а/8098

До збірника в основному увійшли доповіді та повідомлення, виголошені під час двох форумів у Львові осінню 2009 р. – наукової конференції «Іван Мазепа і мазепинці: Історія та культура України останньої третини XVII – початку XVIII століть», присвяченої 300-й річниці смерті видатного державного діяча, політика й мецената, гетьмана України Івана Мазепи (15-17 жовтня), та Всеукраїнської наукової конференції «Образ гетьмана Івана Мазепи в українській драматургії, театрі, кіно» (16 жовтня). Сама постать гетьмана, а особливо доби, в яку він жив, має ключове значення для концептуальної історії українського державотворення, переосмислення тогочасних культурних процесів та нових конфесійних реалій, в яких опинилася Київська церква наприкінці XVII–XVIII ст.

Оглоблин О. П. Гетьман Іван Мазепа та його доба / О. П. Оглоблин ; ред. Л. В. Винар. – 2-е вид., допов. – Нью-Йорк, 2001. – 461 с. 79-а/6162

У збірці праць видатного українського історика Олександра Петровича Оглоблина вміщена одна з найкращих монографій про гетьмана Івана Мазепу, доповнена пізнішими примітками автора, а також статті, присвячені Мазепинській добі. Написані у кінці 20-х – 60-ті роки XX ст., вони не втратили свого наукового значення і сьогодні. Крім того, до книги включено бібліографію праць різних авторів про І. Мазепу, опублікованих після 1960 р. та карти епохи І. Мазепи.

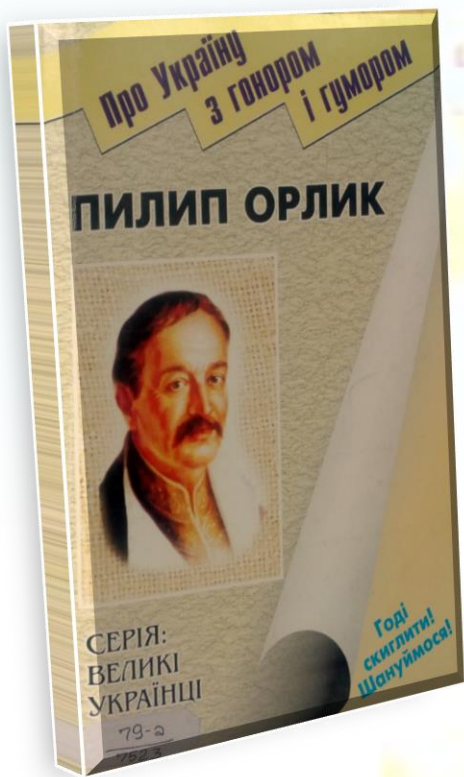

Павленко С. О. Загибель Батурина 2 листопада 1708 р. / С. О. Павленко. – 2-е вид. – Київ : Києво-Могилян. акад., 2008. – 267 с. 79-а/7515

Пропоноване видання – дослідження завершального періоду гетьманства Івана Мазепи. Автор звертає увагу на один із найцікавіших і водночас найтрагічніших моментів нашої історії – загибель Батурина 2 листопада 1708 р. Дослідник розглядає цей період як реакцію російського самодержавства на спробу українців вибороти незалежність за складних умов російсько-шведської війни.

У книзі мовою документів відтворено передумови, мотиви та наслідки повстання на чолі з Іваном Мазепою, проаналізовано організаторські прорахунки, ідеологічні, історичні та суспільно-політичні причини поразки.

Дослідження містить також додатки, в яких подано біографічні відомості про гетьмана Івана Мазепу, наукову розвідку про походження герба та долю його портрета з колекції Бутовичів. Також автор простежує подальшу долю гетьманської столиці, Батурина – від часів Кирила Розумовського і до кінця ХХ ст.

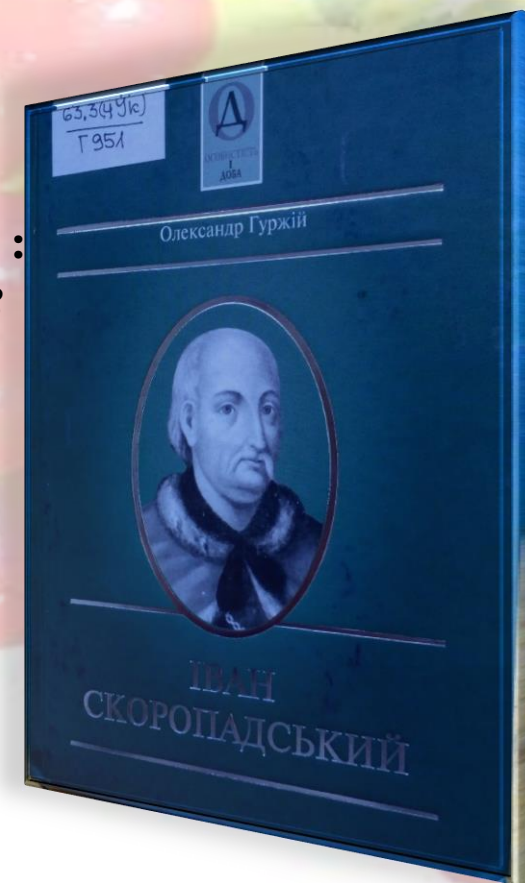

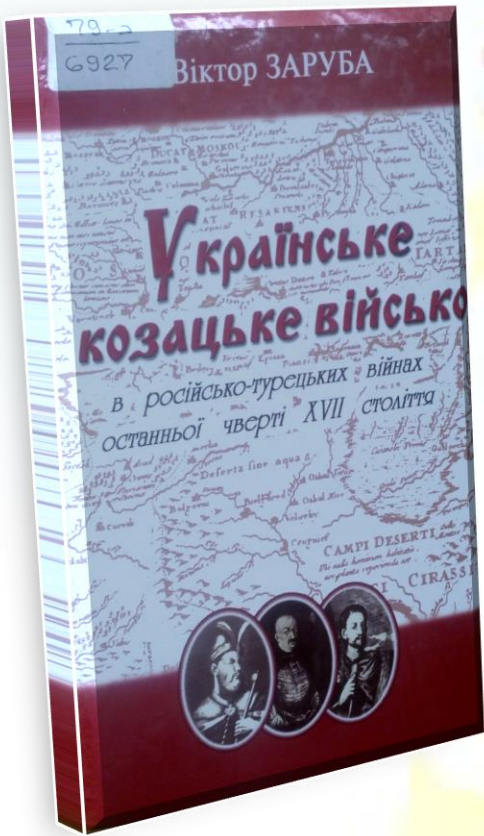
Чухліб Т. В. Пилип Орлик / Т. В. Чухліб. – Київ : Брехуненко, 2008. – 62 с. – (Про Україну з гонором та гумором). 79-а/7523

У книзі в науково-популярному форматі розповідається про одного найвидатніших українських гетьманів, одного з авторів першої української Конституції 5 квітня 1710 р., Пилипа Орлика. Простежено його походження, життєвий шлях, політичні погляди, діяльність на посаді гетьмана. Висвітлюються його особисті чесноти, поетичний талант, подвижницька та гідна діяльність в еміграції.

Гуржій О. І. Іван Скоропадський / О. І. Гуржій. – Київ : Альтернативи, 2004. – 310 с. – (Особистість і доба). 79-а/6888

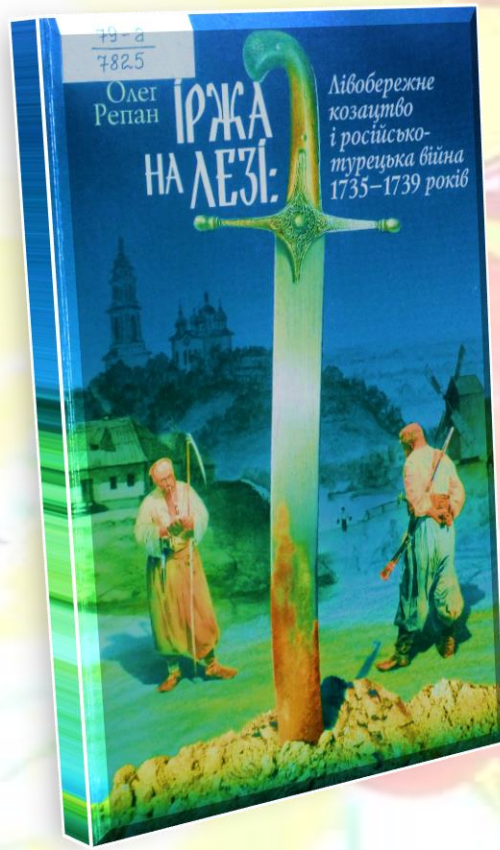
Постать Івана Скоропадського донині залишається мало дослідженою у вітчизняній та зарубіжній історіографії. В ній переважали здебільшого суб'єктивно-негативні оцінки його суспільно-політичної діяльності. В цій же праці зроблено спробу певної «реабілітації» гетьмана на ґрунті більш глибокого аналізу тогочасних джерел, а також вивчення внутрішньої ситуації в країні крізь призму зовнішніх факторів, що її зумовлювали. Вперше розглянуто питання формування державної ідеї у свідомості вищої посадової особи в Гетьманщині початку XVIII ст. Показано, якими методами І. Скоропадський прагнув зберегти автономію великого регіону та його територіальну цілісність. Характеризується міжнародна діяльність володаря булави за тяжких тоталітарних умов царату, участь у війнах і походах на чолі козацьких загонів військ Польщі, Туреччини, Кримського ханства та Швеції. Висвітлено трагічні сторінки взаємовідносин Петра I, Івана Скоропадського та запорожців.

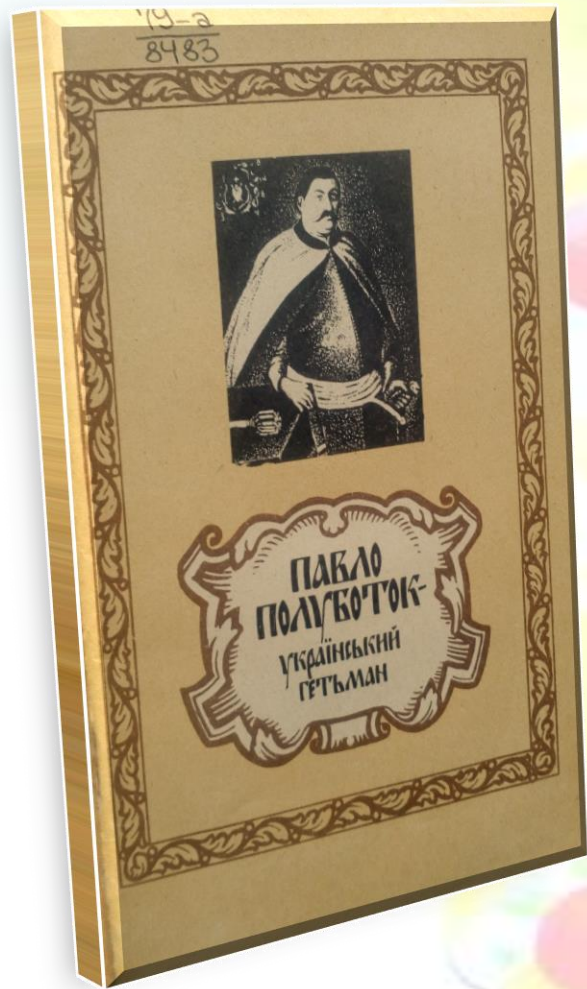
Заруба В. М. Українське козацьке військо в російсько-турецьких війнах останньої чверті XVII століття / В. М. Заруба. – Дніпропетровськ : Ліра, 2003. – 463 с. 79-а/6927

У монографії на підставі широкого кола документального матеріалу досліджується одна з найважливіших проблем історії України – героїчна боротьба її народу проти експансії Османської імперії та Кримського ханату в 70-х – 90-х роках XVIII століття. Розглянуто історіографію проблеми, досліджено джерельну базу, вивчено склад, комплектацію, озброєння та військове мистецтво, тогочасних збройних сил українського народу. Скрупульозно проаналізовано бойові події означеного періоду та вичерпано показано роль в них українського козацького війська.

Репан О. А. Іржа на лезі : Лівобережне козацтво і російсько-турецька війна 1735-1739 років / О. А. Репан, 2009. – 195 с. 79-а/7825

Монографія присвячена участі козацтва Лівобережної України в російсько-турецькій війні 1735–1739 років. Розглядається місце «козацького питання» в міжнародних відносинах у Центрально-Східній Європі 30-х років XVIII ст., становище різних категорій козацтва Гетьманщини та участь лівобережних полків у бойових діях.

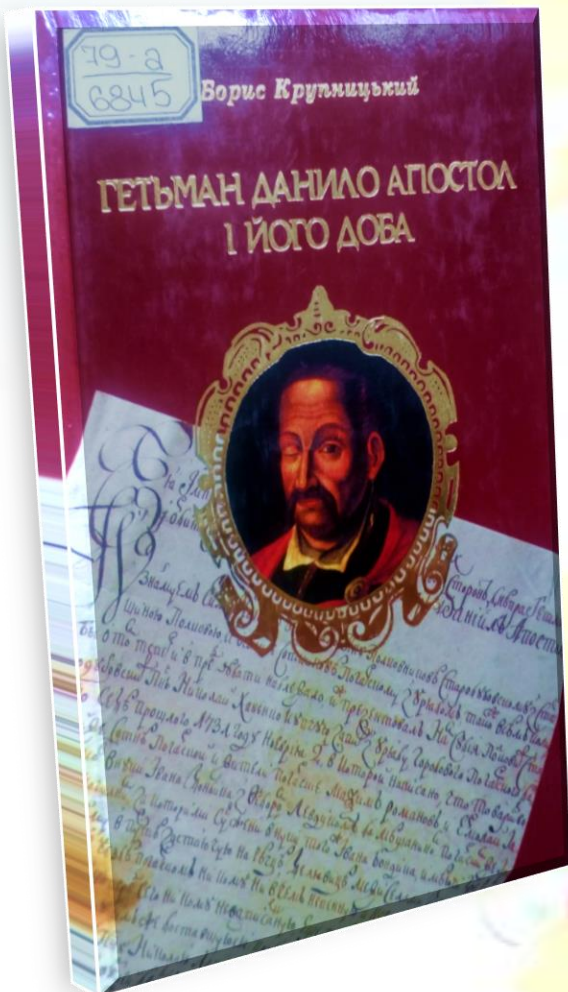

Павло Полуботок - український гетьман / упоряд. В. О. Замлинський ; ред.: Ю. Г. Медюк, С. О. Васильченко. – Київ : Либідь, 1990. – 47 с. 79-а/8483

Книга присвячена дослідженню біографії та діяльності П. Полуботка. Особлива увага звертається на пошук легендарної Полуботкової спадщини.

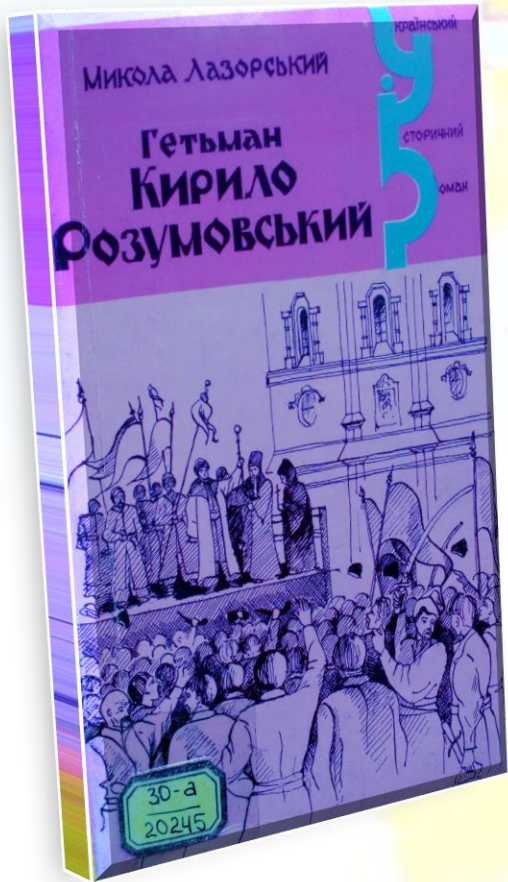
Історія про заповіт козацького гетьмана на початку 1990-х років минулого сторіччя розбурхувала розуми і серця буквально кожного громадянина молодій незалежній державі Україна. Та й стосувалася вона кожного з нас: за легендою, як тільки золото Полуботка відшукається, його, згідно із заповітом гетьмана, розділять між усіма. І кожен з нас отримає солідний капітал, яким може розпоряджатися на свій розсуд. Але до цих пір залишається загадкою, чи можна вважати легенду про незчисленні скарби гетьмана правдою, чи скарб існує насправді?

«... останній стравжній козак козацької України...»

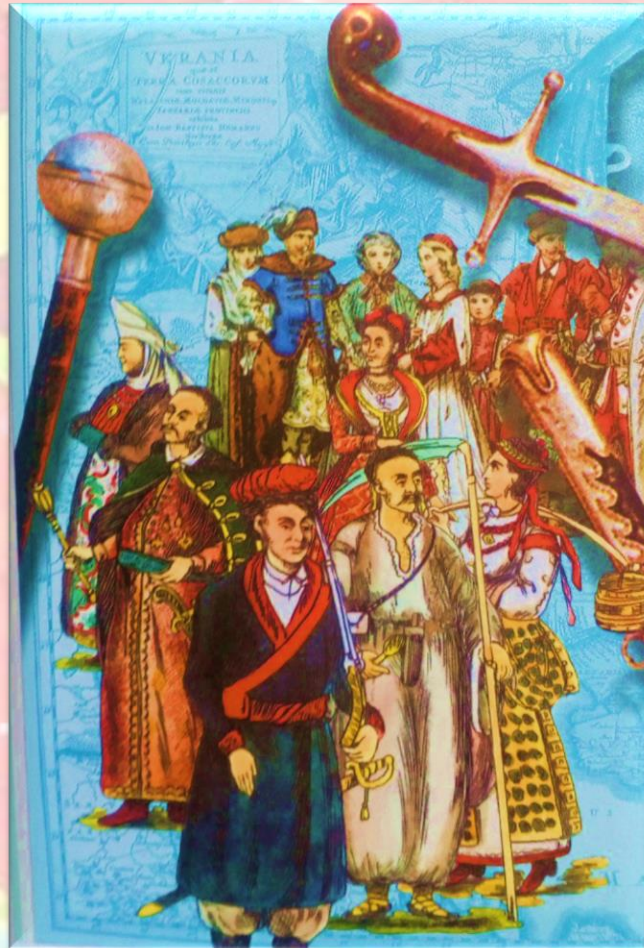
Крупницький Б. Д. Гетьман Данило Апостол і його доба / Б. Д. Крупницький. – Київ : Україна, 2004. – 286 с. 79-а/6845

Унікальна праця визначного вченого українського зарубіжжя Б. Крупницького присвячена гетьманові Данилу Апостолові (1654–1734) – непересічній постаті у вітчизняній історії, відважному воїнові, талановитому дипломатові, тямущому господареві, розумному адміністраторові.

Лазорський М. Гетьман Кирило Розумовський : роман-хроніка XVIII віку / М. Лазорський. – Київ : Укр. Центр духовної культури, 1996. – 590 с. 30-а/20245

В історичному романі-хроніці письменника українського зарубіжжя Миколи Лазорського зображені події української історії XVIII ст., життя і діяльність останнього гетьмана Кирила Розумовського. У творі яскраво виписані образи російської цариці Єлизавети та старшого брата гетьмана графа Олексія Розумовського, багатьох державних і культурних діячів того часу

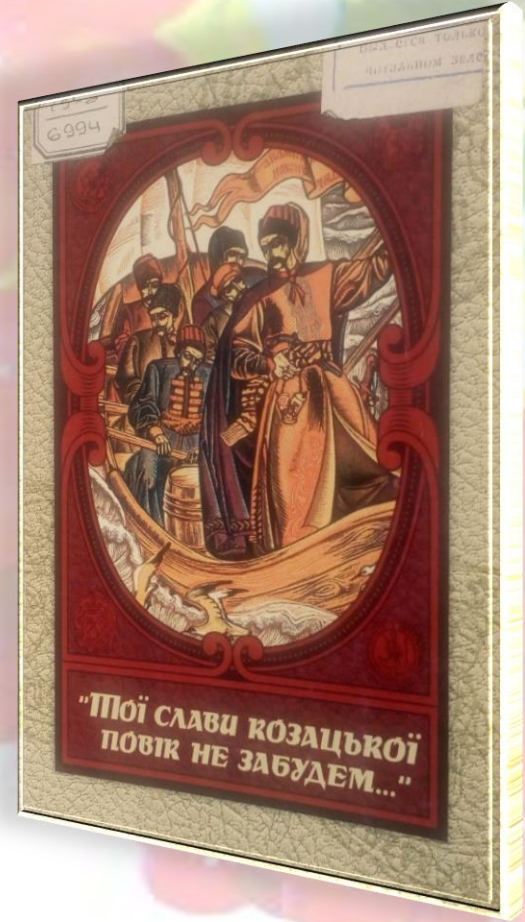

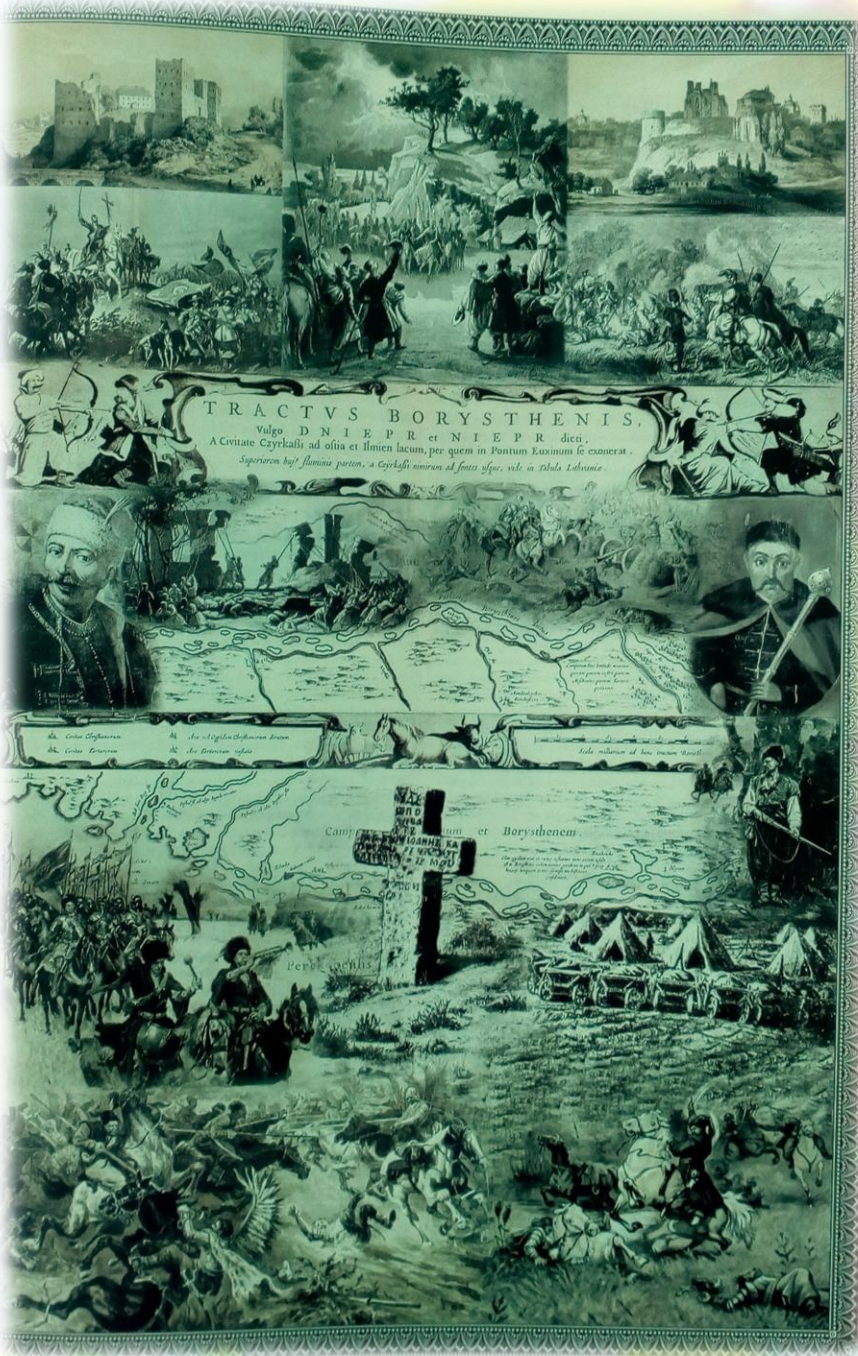
Струкевич О. К. Україна-Гетьманщина та Російська імперія протягом 50-80-х рр. XVIII століття (політико-адміністративний аспект проблеми) / О. К. Струкевич ; гол. редкол. С. В. Кульчицький. – Київ, 1996. – 100 с. 79-а/8546

В препринті йдеться про заключний етап існування Української козацької держави, про політику Російської імперії щодо неї.

«Тої слави козацької повік не забудем...» : рекомендаційний бібліографічний покажчик з історії українського козацтва / Нац. парламент. б-ка України ; упоряд. В. М. Лой ; наук. ред.: В. М. Матях, Т. В. Чухліб ; відп. ред. В. О. Кононенко. – Миколаїв : Київська правда, 2004. – 293 с. 79-а/6994

Бібліографічний покажчик містить інформацію про найдавніші й нові фундаментальні наукові та дослідницькі роботи, щоденникові записи, різні документальні нотатки та знахідки, белетристичні есе, численні публікації, розвідки та повідомлення з історії першовитоків і сьогодення українського козацтва.

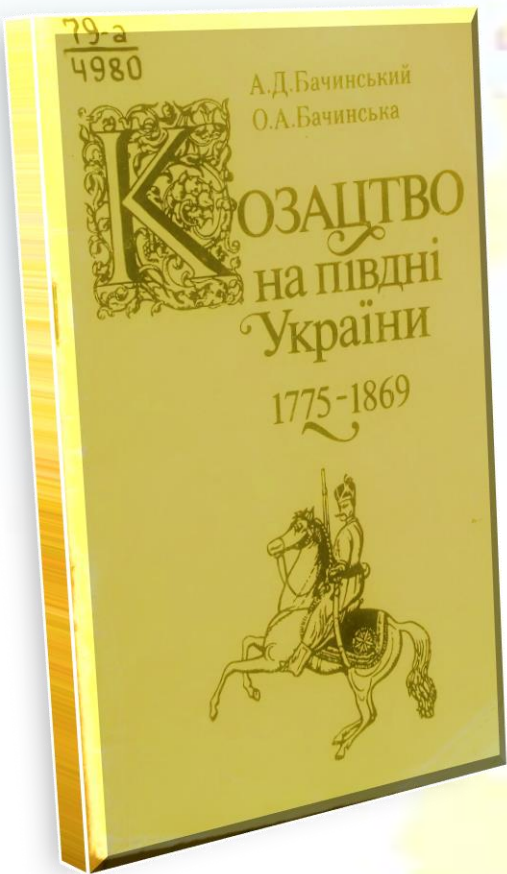
*В сиву-сиву давнину козаки йшли на війну,
Бо на рідну Україну сунулися без упину
Ляхи, турки та татари, москалі та яничари.
Щоб палить сади і хати, щоб людей в неволю гнати.
Козаки скликають раду :*

- Не буде ворогу пощади!

*Вірні коні рвуться в битву, крешуть іскри з-під копита.
За чарівний спів дівочий, за спокійні дні та ночі –
Шаблі весело дзвенять, вражі голови летять.*

*І на морі, і в степах наганяли вони страх,
Бо найкращі вояки – запорозькі козаки!
І не буде переводу українському народу
Доки із глибин сторіч долина козацький клич.*

Яна Яковенко

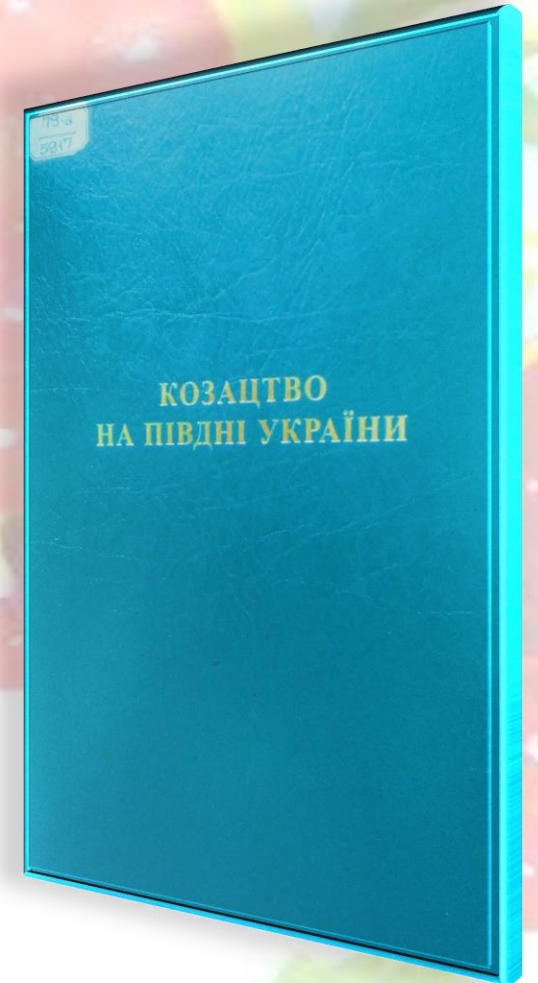
Бачинський А. Д. Козацтво на півдні України, 1775-1869 / А. Д. Бачинський, О. А. Бачинська. – Одеса : Маяк, 1995. – 56 с. 79-а/4980

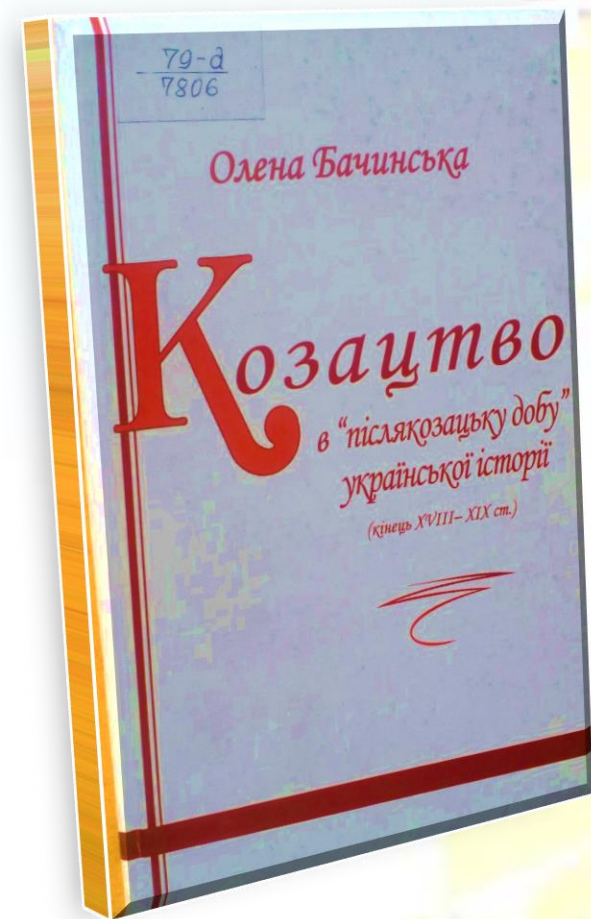
У науково-популярній книзі на основі документальних джерел, насамперед архівних, розповідається про появу та існування козацтва на півдні України, що зробило значний внесок в її історію, про роль козаків в заселенні та економічному розвитку цього регіону, участь у російсько-турецьких війнах того часу.

Козацтво на Півдні України, кінець XVIII-XIX століття / О. А. Бачинська. – Одеса : Друк, 2000. – 281 с. 79-а/5917

У книзі републіковано та видано нові документи, рідкісні матеріали і статті, які присвячені історії, бойовим традиціям, побуту козацьких формувань Південної України, створених після руйнації Запорізької та Задунайської Січі.

На допомогу читачам подано переліки отаманів і старшин, бібліографію за темою, іменний і географічний покажчики, словник термінів.

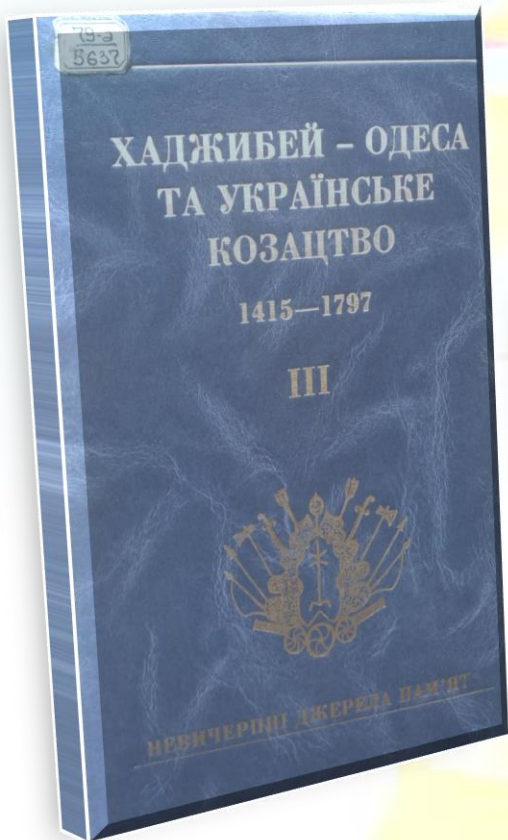
Бачинська О. А. Козацтво в «післякозацьку добу» української історії (кінець XVIII–XIX ст.) / О. А. Бачинська. – Одеса : Астропринт, 2009. – 251 с. 79-а/7806

У монографії на основі документальних джерел розповідається про історію, долю, збереження традицій українського козацтва після ліквідації Гетьманщини (1764 р.) та зруйнування Запорізької Січі (1775 р.) наприкінці XVIII–XIX ст.

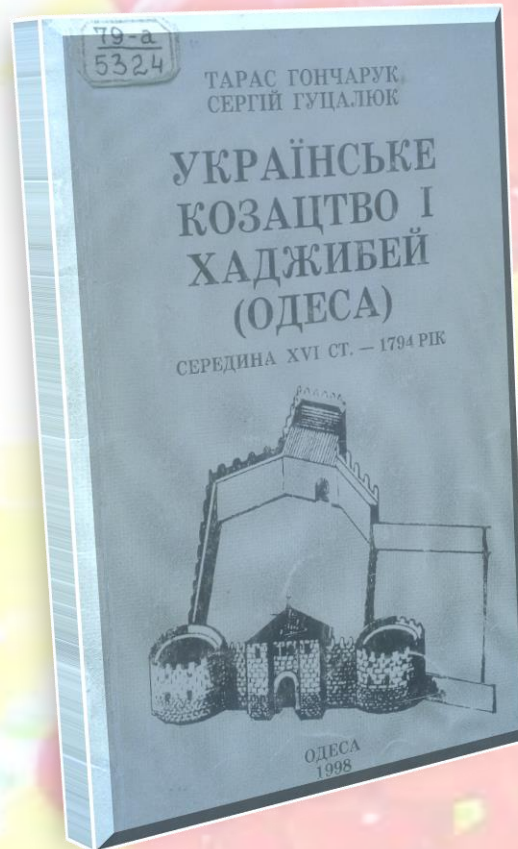
Бачинський А. Д. Січ Задунайська 1775-1828 : іст.-докум. нарис / А. Д. Бачинський. – Одеса, 1994. – 123 с. 79-а/4851

У книзі розповідається про виникнення та бурхливу історію Задунайської Січі, її внутрішній лад, культуру та традиції. У виданні використано чимало архівних джерел, в тому числі такі унікальні, як біографії задунайських запорожців.

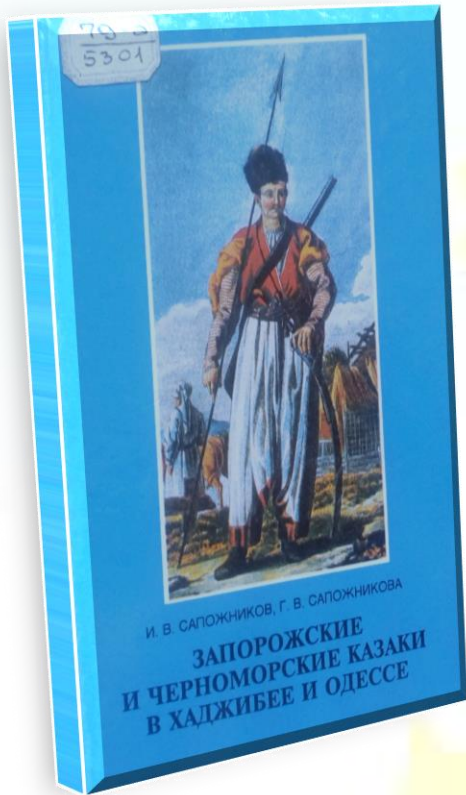

Гончарук Т. Г. Хаджибей-Одеса та українське козацтво (1415–1797 роки) / Т. Г. Гончарук ; відп. ред. І. В. Сапожников. – Одеса : ОКФА, 1999. – 399 с. – (Невичерпні джерела пам'яті ; т. 3). 79-а/5637

Гончарук Т. Г. Українське козацтво і Хаджибей (Одеса), середина XVI ст. – 1794 рік : популярний нарис та додані документи з друкованих джерел / Т. Г. Гончарук, С. Б. Гуцалюк ; відп. ред. В. П. Щетніков. – Одеса, 1998. – 66 с. 79-а/5324

У багатотомної серії збірок наукових статей, матеріалів та републікацій «Невичерпні джерела пам'яті», видання якої присвячені 210-й річниці штурму Хаджибейського замку, авторами зібрані джерела та документи з історії Хаджибею (Одеси) у 1415–1797 роках та ролі в ній українського козацтва – запорожців, чорноморців та задунайців. Ці унікальні історичні матеріали були опубліковані у 1840–1990-х роках, але вони розкидані здебільшого по досить рідкісних виданнях, які майже недосяжні широкому колу читачів. Особливої уваги заслуговують наведені неофіційні джерела – українські історичні народні пісні та аутентичні спогади колишніх запорожців та задунайських козаків – М. Коржа, С. Карагарманця та А. Коломійця. Репрезентовані матеріали супроводжуються пояснювальними статтями сучасних науковців – І. Сапожнікова, Т. Гончарука, С. Гоцалюка та Г. Сапожнікової, а також детальною бібліографією, переліком карт та планів, іменними та географічними покажчиками.

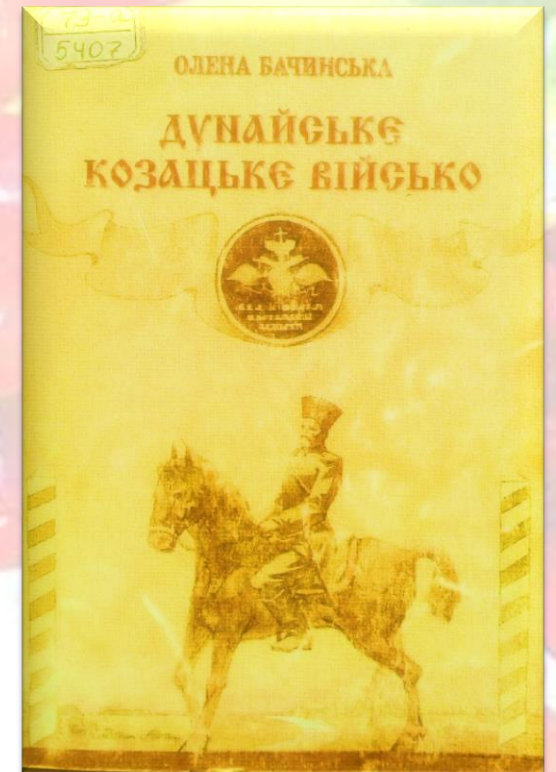

Сапожников И. В. Запорожские и черноморские казаки в Хаджибее и Одессе / И. В. Сапожников, Г. В. Сапожникова. – Одесса : ОКФА, 1998. – 271 с. 79-а/5301

В книзі розглядаються питання про роль та місце українського запорізького та чорноморського козацтва в історії міста Одеси та його околиць. Вперше в вітчизняній історіографії публікується цілий ряд унікальних документів, які на протязі багатьох років були недоступні для вивчення. Крім того, в монографії приведений список чорноморських козаків (більше 630 прізвищ), які жили в Хаджибее (Одесі) в 1794–1820 роках.

Бачинська О. А. Дунайське козацьке військо, 1828-1868 рр. : до 170-річчя заснування / О. А. Бачинська ; відп. ред. Ф. О. Самойлов. – Одеса : Астропринт, 1998. – 231 с. 79-а/5407

У книзі на основі документальних джерел розповідається про створення та існування на Півдні України Дунайського козацького війська, його роль у заселенні та економічному освоєнні регіону, військові та культурні традиції.

Бачинська О. А. Українське населення Придунайських земель, XVIII – початок XX ст. : Заселення й економічне освоєння / О. А. Бачинська ; відп. ред. З. В. Першина. – Одеса : Астропринт, 2002. – 327 с. 79-а/6172

Монографія присвячена малодослідженій темі – заселенню й економічному освоєнню українським населенням території Придунайських земель (півдня сучасної Одеської області) у XVIII – початку XX ст. Показана роль, яку відіграло українське козацтво в колонізації нашого регіону.

Архіви козаччини Одещини. Останнє десятиріччя XX ст. - перша чверть XXI ст. / уклад.: С. В. Ушанова, В. Я. Тимофєєв. – Білгород-Дністровський : Отаман, 2011. – Т. 2 : Козацтво південних районів Одещини. – 487 с. 79-а/8782

Видання відображає пам'ятки козацького часу, які зберігаються на території Одеси та Одеської області.

